

POLITIŠKOS ŽINIOS.

Revolucija Maskolijoje.

Nekartą jau reakcionieriai bandė patarauti rasti išeitį Stolypinui, proga išvaikyti ir antrąją duma. Jie bandė dūmą provokuoti, erzinti kairiųjų partijų dūmos atstovus, kad juos priversti kolyti reprezentantus rando, bet provokavimas neįsėdavo vaisių, kairieji visai ant to neatsiliepė.

Kadangi dūmon žmonės išrinko daugiau priešingų rando siekiam atstovų, tai ministrų rando buvo pakeltas klausimas: ar nevertėtų antrąjį dūmą visai neleisti susirinkti, bet išrinktus dūmos atstovus paleisti, paskirti naujus rinkimus jau ant vieno naujų pamatų. Bet didesnis dalis ministrų, tame r Stolypin, tam nepritaria, jie pabūgo pasekmių išvaikymo ir antrosios dūmos. Stolypin ir didesnis dalis ministrų užgrybė palaukti dūmos susirinkimo ir pažiūrėti, kaip ji darbuosis.

Ido ministras padavė jau dūmai Maskolijos biudžetą, taigi jo apdirbtą sumanymą. Išleidimai ministro apskaitai ant 24 milijardų rublių, taigi daug didesni negu kokio nors kito krašto už Maskoliją turintys. Net ministro išskaituose parodytas nepriklausomas, taigi jo uždengimui atleisti įsiskaito paskolos. Ypač paskola reikalinga esančių sudėtingumui Maskolijos kariškių pajėgų ir sušelpimui gyventojų baduojančiuose apskrityse. Dūma vienok neįsiskubina pradėti perkatinimą biudžetą, bet pirmą patį pakėlė klausimą aprūpinimo žemės gabalais ukininkų jos neturinčių arba turinčių jos per mažai prasimaitinimui.

Taigi dabar dūmoj yra du dalykai, kurie gali priversti rando ją išvaikyti, jeigu jis nepanorės pasiduoti.

Rando laikraštis „Rossija“ persėrginėjo gana dūmą, kad ji tems klausymu nekeltų, arba kad jo išrišiną remtų ant kitokių pamatų, bet ne ant tų pačių, dėl kurių pirmoji dūma likosi išvaikyta, nes tas gal papasius vaisyus išduoti, taigi gali išsukti išvaikymą ir antrosios dūmos. Persėrgėjimo to vienok naujos dūmos atstovai nenusi-gando, priešingai, toks persėrgėjimas gal suskubino perkatinimą rando pavojingo klausymo. Žinoma, dūma dar nieko neužgrybė, bet kaip iš susigrupavimo partijų matyt, užgrymas nesutiks su rando norais.

8 d. balandžio veik visą dieną dūmoj buvo perkatinamas žemės klausimas. Visų kelių partijų atstovai, išėjus konservatyvų ir dvarponių atstovų, išsitarė, jog vienašališkai pagelbėti kaimiečiams jie randa priverstiną atėmimą žemės nuo jos perdaug turinčių. Vienas kaimiečių atstovas dūmoj tiesiog pasakė, jog jis čia atkako ne apie pirmą žemės kalbėti, bet apie jos atėmimą nuo turinčių perdaug. Žemės klausimas ukininkams yra labiausiai kiti dalykai, ai apina. Kaimiečių atstovų visokių pakrai-

pų dūmoj yra daug. Kitos partijos todėl, reikalaujančios paramos balsavimuose, nors ir nenorėtų, turi paremti kaimiečius ir padėti jiems savo mieriūs atsiekti. Žinoma, vienos partijos paremia kaimiečius iš persitikrinimo, kitos remia jų reikalavimus manydamos, kad ir teip, nors dūma ir užgirtų priverstiną žemės atėmimą, iš to nieko nebūna, kadangi užgrymo ne-užtvirtys nė viespatystės randa, nė caras. Kaip, vienok, išliko bus, to, turbūt, dar nė Stolypin nežino.

Žinoma, jeigu dūma nebūtų reikalinga, Stolypin nebūtų leidęs ją rinkti. Vaikyti ir antrąją gana pavojinga. Toki pasielgimai rando su žmonių rinktais atstovais, laikymas dūmos vien uždengimui negražių rando darbų ir tamsiems atidaro akis, net tie pradeda suprasti visą valdžios nedorumą. Vaikymai dūmos labiau už visas agitacijas sudrutina revoliucijonierišką partijas. Tą žino Stolypin; todėl nesiskubys su išvaikymu dūmos. Bet ir gužinėti su dūma negali ilgai. Žmonės juk ant galo pamato, kad dėl rando besipriešinimų dūma nieko nau-dingo nuveikti negali. Jeigu vienaip daryti negerai, tai ir kitoks darbas visgi negali rando priversti prie jo miero, nelieta jam galų galė visgi nieko kaip pasiduoti žmonių norams. Klausimas tik, ar jis jau dabar pasiduos, ar bandys vėl valdymo būdą remti ant kareivių durtuvų, kartuvių, karės lauko teismų? Daugelis darbų vie-nok rodo, kad randas dar nemisią nusilenkti prieš žmo-nes. Biurokratams mat niekur nerupėjo žmonių gerovė. Kaip prieš revoliuciją Prancūzijoje jie šaukė: mūsų valdžiai pasibaigus, tegul buva kad ir tvanas! teip ir Maskolijos biurokratai sako: po mūsų valdžiai tegul žmonių kraujas upeliu teką. Krašto ir jo žmonių gerovė jiems mažiausiai rūpi.

Kad Stolypin mano dar kartą išbandyti kareivių karabinus, jeigu, išvaikius dūmą, kiltų maištai, rodo tą, ir tas, kad dūmai pra-dėjus perkatinėti žemės klausymą priešais rando no-rus, sutraukė jis į Peterbur-gą daugiau kazokų ir ypač Latvijoje atsizėjusių žiauriais darbais dragunų. Mat negražių rando darbų pir-miausiai pamato gyventojai didelių miestų, todėl juose žmonės tokiems darbams pir-miausiai ir pasipriešina. Žmo-nių sukilimai, revoliucijos paprastai prasideda dideliuo-se miestuose, kadangi tokio-se vietose daugiausiai yra su-sipratusių.

Dabar Stolypin, nors dūma užgrybė reikalaujanti panai-kinimo Maskolijoje kariško padėjimo ir karės lauko tel-simų, padavė jai savo suma-nymą, tris formas kariško pa-dėjimo suvesti į vieną. To-ki karišką padėjimą caras ga-lėtų proklamuoti, valdžia būtų perduoda apskrityų ka-riumenės viršininkams, ku-rie būtų atiduoti valdžiai vi-daus ministerio. Sulyg su-manymo, viršininkai kariškių apskrityų galėtų daryti kra-tas privatiškuose namuose, atėmiant užvalgtinas ypa-

tas, išvyti iš apskrity 2 san-vaitėms, cenzuruoti laikra-ščius arba juos suvisu už-drausti, uždaryti mokyklas, kimšti žmones į kalėjimus 3 mėnesiams, uždėti bausmes iki 500 rublių. Laikraščiai sako, jog demokratai norį tą sumanymą priimti, kadangi jis esąs geresnis už dabartinį karės lauko stovį. Rodosi vienok, kad dar geresniu bū-tų visiškai panaikinus ka-rišką lauko stovį. Už geriau-sią surėdymą todėl visiems dūmos atstovams ir priderėtų kovoti su rando, o ne už tr-pinius.

Londono laikraščiai pagar-sino gautą iš Peterburgo ži-nių, buk caras neužligio tu-rėsiąs pasitraukti nuo valdy-mo Maskolijoje, kadangi buk protas jo teip sumenkėjęs, kad kartais jis ne tik negali suprasti, ką į jį kas kalba, bet negalys nė savo vardo po dokumentais parašyti. Laik-raščiai sako, jog carui Mika-lojui pasitraukus, kunigaik-štis Mykola bus paskirtas re-gentu; jis valdys Maskoliją vardu sosto įpėdinio, kol tas nepriaugus pilnų metų.

Maskoliškais ambasadorius Londono laikraštį reportė-riams apreiškė, buk žinia ta neteisinga. Niekio kito jis pasakytų ir negalėjo. Juk negalėjo laikraščiams pa-sakyti, kad jo ponas ir val-donas protą nužudė!

Vidurinė Amerika.

Karė vidurinėj Amerikoje, tarp republikų Honduras ir Nicaragua, kilusi dėl mulo turtingo fermerio, nors dar nepasibaigė, bet artinasi prie galo. Nė Meksikai dar ne-misią nusilenkti prieš žmo-nes. Biurokratams mat niekur nerupėjo žmonių gerovė. Kaip prieš revoliuciją Prancūzijoje jie šaukė: mūsų valdžiai pasibaigus, tegul buva kad ir tvanas! teip ir Maskolijos biurokratai sako: po mūsų valdžiai tegul žmonių kraujas upeliu teką. Krašto ir jo žmonių gerovė jiems mažiausiai rūpi.

Kad Stolypin mano dar kartą išbandyti kareivių karabinus, jeigu, išvaikius dūmą, kiltų maištai, rodo tą, ir tas, kad dūmai pra-dėjus perkatinėti žemės klausymą priešais rando no-rus, sutraukė jis į Peterbur-gą daugiau kazokų ir ypač Latvijoje atsizėjusių žiauriais darbais dragunų. Mat negražių rando darbų pir-miausiai pamato gyventojai didelių miestų, todėl juose žmonės tokiems darbams pir-miausiai ir pasipriešina. Žmo-nių sukilimai, revoliucijos paprastai prasideda dideliuo-se miestuose, kadangi tokio-se vietose daugiausiai yra su-sipratusių.

Dabar Stolypin, nors dūma užgrybė reikalaujanti panai-kinimo Maskolijoje kariško padėjimo ir karės lauko tel-simų, padavė jai savo suma-nymą, tris formas kariško pa-dėjimo suvesti į vieną. To-ki karišką padėjimą caras ga-lėtų proklamuoti, valdžia būtų perduoda apskrityų ka-riumenės viršininkams, ku-rie būtų atiduoti valdžiai vi-daus ministerio. Sulyg su-manymo, viršininkai kariškių apskrityų galėtų daryti kra-tas privatiškuose namuose, atėmiant užvalgtinas ypa-

tas, išvyti iš apskrity 2 san-vaitėms, cenzuruoti laikra-ščius arba juos suvisu už-drausti, uždaryti mokyklas, kimšti žmones į kalėjimus 3 mėnesiams, uždėti bausmes iki 500 rublių. Laikraščiai sako, jog demokratai norį tą sumanymą priimti, kadangi jis esąs geresnis už dabartinį karės lauko stovį. Rodosi vienok, kad dar geresniu bū-tų visiškai panaikinus ka-rišką lauko stovį. Už geriau-sią surėdymą todėl visiems dūmos atstovams ir priderėtų kovoti su rando, o ne už tr-pinius.

Prancūzija.

Dėl užėmimo apskrity Uđja, šiaurinėj Afrikoje, ro-dosi, su kitoms viespatystėms Prancūzija nesutikimų netu-rės. Net Morokko sultanas savo pavaldiniams pagarsi-no, jog prancūzai užėmė mi-nėtą apskritį sultanui papra-šius padėti čia tvarką įvesti. Taigi mat Morokko valdo-nas pats saugoja prancūzus nuo visokių nemalonių atsi-tikimų, ypač gi nuo nepri-lankių visokiems išiveržė-liams gyventojų. Nėra to-dėl abejonės, kad Morokko išpildys ir kitus Prancūzijos reikalavimus, kadangi ji juos pastatė, susižinojus pirma su kitoms Europos viespaty-stėms.

Kadangi dėl priefikių Mo-rokko gali užginti vien ne-sutikimai Prancūzijos su Vo-kietija, tai Prancūzija išsiun-tė į Berlyną gabišnią savo ambasadorių Cambona, ku-ris laike karės Amerikos su I-spanija buvo Prancūzijos am-basadorius Washingtono ir jis, galima sakyti, galį kare-ant Kubos padarė.

Prancūzijos randas garšina dabar laikraščiuose jo konfi-skuotus, išvejančią Prancūzijos, popiežiaus delegato Mon-tagnini dokumentus. Iš tų dokumentų išliko matyt, kad popiežiaus sekretorius Mery de Val Prancūzijoje agi-tavo prieš to krašto rando. Dėl pagarsinimo tų doku-mentų, kurie kompromituoja popiežiaus sekretorių, jis tu-rės pasitraukti nuo vietos.

Kuba.

Ant salos Kubos lankosi dabar Amerikos karės mi-nisteris Taft. Kadangi tą salą valdo dabar Amerikos įstaty-tas gubernatorius Magoon, tai vietinių partijų represen-tantai užklauso Tafto, kada neva neprigulmingo respub-likoj pasibaigus neprasytas amerikonių viespatavimas, bet tas atsakė, kad pirma ant Kubos turi atsibuti gy-ventojų suskaitymas, o pa-skui, girdi, galima bus pa-skirti rinkimus salos viršini-nkų. Taigi mat amerikonių nenori nuo Kubos pasi-traukti.

Filipinų Salos.

Amerikonių užmano Filipi-nų saloms duoti autonomiją ir vietinį kongresą, į kurį at-stovais vienok galės bu-ti rinkti tik turtingieji. Se-natas gi susidės iš amerik-o-nų. Nelabai, turbūt, džiaug-sis filipiniečiai iš tokios sa- vivaldos, kadangi senatas galės atimti kongreso užgy-rimus.

IŠ LIETUVOS.

Iš Vilniaus.

20 d. vasario, policija suš-mė 2 Segalio fabriko darbi-ninkų: Brumbergytę ir Ro-žanskį. Darbininkai vis dar streikuoja.

„Dobroch. kopeik.“ amatų mokyklos mokiniai sustreika-vo dėl nesupratimų kilusių ir tarp mokinių ir mokyklos globėjo Stan. Blazevičio.

Už 1905 ir 1906 metus mie-stas neužmokėjęs valdžiai už policijos užlaikymą 138880 r. Dabartinio ekonomiško kri-zio dėl pelnas nuo kaiku-rių miesto įstaigų labai su-

mažėjo. Telp, padėkim, mie-sto turtas, kuris 1903 metais atnešė 161450 r. pelno, 1906 m. atnešė tik 148588 r. 75 k. Tas pats atsitiko skyriuje apie miesto namus, nuo ku-rių pelnas 1905 met. buvo 191878 r., 1906 gi metais 178637 r. Be to dar 1906 m. miestas turėjo rinkimams du-mon išleisti 20000 r.

Sumažėjus pelnui, miestas negali sumažinti išlaidas, ku-rioms reikia 76% nuo vi-so biudžeto, tokiu būdu neti-kėtoms išlaidoms lieka 24%. Pagal 1906 m. sąmatos: žmo-nių švietimui eina 4,42%, vi-suomenės prieglaudoms — 2,07%, visuomenės sveikatos apsaugojimui — 5,48%, mie-sto įtaisymui — 11,93%.

Sustatant biudžeto projek-tą 1907 m. pasirodė, kad nuo praėjusių metų lieka sklo-los 57204 r. 49 k., dėl kurios reikėjo sumažinti išlaidas bu-tinai reikalingiems miesto reikalams.

Dėl visoko miesto taryba nusprendusi, kad miestas ne-gali išsiki užmokėti visų pinigų, ir pavadė miesto val-dybai prašyti gubernatorio, pasirūpinti apie atidėjimą mokesčio ant 10 metų su tuo, kad pirmas užmokėstis bus padarytas 1907 metais, be priskaitymo upatingo moke-čio nuo skolos. „V.Z.“

Iš Senapiilės, Suv. gub..

Vasario 22 d. (9 d.) buvo teisimas dar šių vyrų: 1) Ta-mošius Zablockis ir 2) Juo-zo Piloto iš Moskabudžių kai-mo, 3) Juozo Samosno, 4) Vinco Brazio ir 5) Juozo Bu-dzevičiaus iš Budviečių kai-mo. Visi jie kaltinami bu-vo už daugelį plėšimų, pada-rytų dar praėjusių metų pa-baigoje tarp Suvalkų guber-nijos ukininkų. Pirmieji keturi pasmerkti 10 metų ka-torgos, paskutinis gi — apsi-gyvenimui Sibyrin visam anžiui, nes dar labai jaunas. „L.U.“

Iš Panevėžio.

Čia yra daug politiškųjų, kurie iš namų jokios pašel-pos negauna, todėl prisieina sėbėti kalėjime tokią buizą, kokią Lietuvos ukininkai tik savo galvijams teduoda. Mums gi, laisvės kovotojams, prisieina iš tos buizos gyven-ti, stumti dieną už dienos, vargti ir badu mirti. Tenais gi ant laisvės gyvena daugelis žmonių puikines rumuo-se, puikiai pasipuogę, nutukę nuo svetimo darbo, bet ar primena jie kada-nors apie tuos, kurie laisvę budami, jiems gal turtus krovė, da-bar gi po sunkia valdžios le-tena kalėjimuose žūna.

Be to tik valdžia mus slė-gia. Atsirado ir pačiame ka-lėjime tokių, kurie nesigėdi nusikrausti kalinių vargdienį. Nelabai seniai sėdėjo Panev. kalėjime turtingas ukininkas Povilas Čibas iš Inkunų so-džiaus, Čipėnų valsčiaus. Prieš Kalėdas jis buvo pa-linusotas. Išeiant jam iš kalėjimo, du kaliniai, Komu-aldas Vasiliauckas iš Biržių ir Pov. Garbauckas iš Inku-nų, įdavė pinigų cukraus nupirkti, bet Čibas nė cu-kraus nenupirko, nė pinigų nesugrąžino. Teip tai ir iš-nešė paskutinį skatiką var-guoliams-kaliniams. „L.U.“

Iš Salantų, Telsių pav..

Daznai prisieina skaityti laikraščiuose, kad mus val-stiečiai nesirūpina pasikvie-sti į valsčiaus valdybą lietu-vių raštininkų; ir nesebėti-na: kaip-kurie mūsų lietu-viai raštininkai nieku nesi-skiria nuo rusų.

Mės, salantiečiai, nuo p. m. rudens, iš Dievo malonės, apturėjome raštininką p. J., n e v a lietuvių-zemaitį, nes-kaityto save lenku ir mus tau-tiško judėjimo visai nepripa-žysta. Lietuviška kalba, jo nuomone, yra p r a s t a, kalba tik „žmogus“, t. y. „chamas“. Raštinėj, kaip ir pirmiaus, viešpatuoja rusiška dvasia, nors turime ir pagel-bininkus raštininko lietu-vius. Pernaui metus prie ru-sio raštininko turėjome rašti-nėjų laikraštį „V. Z.“ ir gali-ma buvo pasiskaityti, šian-dien lietuviško laikraščio ra-tūninę nepamatys, mat mė-s žemaitiai lietuviškų lai- kraščių nesuprantam. Apie įvedimą raštinėjų lietuviškos kalbos nėra ko nė manyti.

Matyt, kad p. J. daugiaus rūpi savo kišenė, ne kaip la-bas valstiečių, kas galima bu-vo patirti per rinkimų suei-gą apsvaistymui valsčiaus mokesčių 1907 m.. Gerai rinkikus pavaišino, kad tik liktų senoji tvarka.

Senoji tvarka, matyt, p. J. labai patinka; prieš rinkimus įgaliotinių nuo valsčiaus į-pavietą, brakte bruko at-i-šaukimus kokius rinkti į-galiotinius; toks n e v a es-gas įsakymas „načalniko“ (žemie-čių viršininko); na ir rin- kom įgaliotinius du syk: mat iškart blogai išrinkome.

Reikia mums raštininkų, kurie mokėtų paturėti teisin-gus žmonių, o ne biurokratų reikalavimus. „V.Z.“

Iš Jėvaravo, Senap. apsk.

Sausio 2 d. buvo mūsų val-sčiaus sueiga. Žmonės il-gai belaukiant „načalstvos“, prisiejo gerai sušalt, nes „po-nai“ mat nuėjo pasilinksmin-ti į karčiamą. Belaukiant „po-nų“ sugrįžtant, daugelis žmo-nių išsiskirstė. Ant galo pa-sirodė ir „ponai“. Viršininkas ejo dar gana tvirtai, bet raštininkas su viršaičiu, tai jau visai buvo „nuslobę“. Viršininkas pasisveikino su žmonėmis gudiskai, ant ko keli „mandragalviai“ visa gerklė užblovo: „zdravija želajem“. Paskui viršini-nkas, pasakęs, kad nė vienas skatikas žmonių sudėtų pi-nigų nenuėjęs veltai, bet visi pačių žmonių naudai ir kvie-tė pasirašyti po nutarimu, kuriame buvo sakoma, kad visi valsčiaus valdininkai pa-silieka ir ant toliaus. Bet čia viršininkui atsitiko ne-lėgimas, kad viekas čia daroma nesulyg įstatymų: 1) žmo-nės neuskaityti ir 2) nuta- rinias žmonėms neperskaity-tas. Tuomet viršininko pa-gelbėjas, pukštuodamas, išlė-kė ant prieangio, raštinin- kas gi Hermanas pakuop-štos, nosė durdamas į kny-gą, išsiriogino ir pradėjo žmones pravardėms šaukti. Bet nabagai nelabai sekė-tas sunkus darbas, matomai raišės šokinėjo, pats gi vi-

siems labai mandagiai linga-vo. Tą matydami viršinin-ko pag., padavė knygą šale stovinčiam įgaliotiniui Mar-tynačiui, žinomam valdžios pataikunui. Martynačiui besaukiant žmonių pravar-des, kits opus valdžios tar-nas, Kalinauckas, jam atsa- kirėjo už išsankiamus. To-m kiu būdu priskaitė apie 400, tuom tarpu gi buvo išviso apie 100. Viršininko pag-tuom tarpu grasino Gurevy-čiui. Žmonės gi, patvoryje stovėdami, pasakojo, kad da-bar tai tikrai jau Gurevyčiui teks nuo viršininko; bus, gir-di, areštuotas, nė kiek nema-nydami užsistoti už žmogų, kuris teip gina jų reikalus. Gurevyčius gi nenusigando viršininko trepsėjimų ir už-lipęs ant prieangio, pareika-lavo, kad nutarimas būtų perskaitytas lietuviškai, kas tuojaus ir tapo išpildyta. Nustojus skaityti, G. žmonių paklausė, ar sutinka jie su tuo, kas ten parašyta. Visi atsakė, kad sutinka, nors ten viskas buvo parašyta ant jų pačių skriaudos.

Teip tat Jėvaravo tamsuo-liai neklausio gerų žmonių pa-tarimų, bet tik kaip koki avinai parduoda savo kailį valdžios bernams. „L.U.“

Iš Vaitkabalio, Suv. gub..

Vasario 21 d. Gražiškiuos, pas siuvėją Seb. Barkautską du žemsgariai darė krata: įsiekėjo bombų, ir nelegali-škos literatūros; jokių bom-bų ir kitų tam panašių bai-senybių nerado, tik gražiai viską išuostę, pasiėmę porą niekniekių ir apie 3 „nelega-liškos“ įtalpos knyguotes.

Tą pačią dieną vakare, at-važiavę į Vaitkabalį kaimą, tie patys du žemsgariai, pė-mė ir nusivežė Kazį Slapiku-tį, „atpakutavot“ už pirmiaus atimtąjį santuvą.

Ant rytojaus, t. y. vasario 22 d., jau 4 žemsgariai su Bartininkų „general-guber-natorium“ atsibeldė pas Pra-ną Eidukaitį į Vaitkabalius daryt kratos: įsiekėjo šautu-vo ir revolverių; iškratė vi-sus mažaisius daiktus, iš-uostę visus šeimynininkės ma-zigelius, išvartė kiekvienos knyguotės visus lapus ir lape-ljus, bet kad iš žemsgarių vienas didžiai ir augštai „mo-kytas“ labai mažai išmano lietuviškai, tai ant knyguotės antgalvio, nesurađes žodžių „social“ ar „revoliuc“, ne-mė. Čia nieko nepėgę, o dazi-noję, kad Vaitkabalius yra kitas, teipgi Pr. Eidukaitis, sumislįjo, kad padarė klai-dą. Tuoj ant tų pėdų nusi-baldė ir pas tą daryt kratos. Ten teipgi viską iškratė ir išuostę, surađes dvi knygu-tes: „Revolucijos dainos“ ir „Penkiolikali metų sukakas“, išsivežė. Šeimynininkės prašė grynino lašinių, bet negavo ir išsibeldė savais keliais.

Iki šiam laikui pas mus Gražiškiuos jokių žemsgario nebuvo. Jeigu ką suuodę, atsibeldavo iš Bartininkų, bet dabar jau ir mums žada porą duot; negalėsim užgy-dėti Bartininkams, kad tik jie gali turėti „ponus“ o mės nel... mat, jų čia neesant... tai ir „bombų“ Vaitkabalio valsčiuje priviso.... „L.U.“

Iš Garliavos, Senap. apsk.

22 d. vasario naktį apie 12 val., atsibeldusi policijos gau-

ja, padarė kratą Garliavoj: pas P. Paršaitį, M. Dzeveraką ir J. Štarkevičių. Kelias dienas atgal buvo padarytos kratos: pas Digrį Stanašų kaimė, P. Bašinską Paliesių kaimė ir antrą kartą pas K. Paršaitį. Jieškojo ginklų ir A. Paršaičio, bet nesurado. Antanas Paršaitis, dar budamas Suvalkuose, patyrė policijai, kad vaitas Grybauskas jį įskundęs, už ką dabar turįs 3 mėnesius kalėjimo ir išsiuntimą. Gėda ir kalbėti, kad taip žmogus žmogų eđa; kaip žuvis žuvį.

Iš Prienų, Senap. aps.

Siauliekių kaimo Motiejus Ulinaukas už savo gerus darbus valdžiai, neseniai gavo medali nuo Suvalkų gubernatoriaus. Mat jis užsiima šnipinėjimu ir įdaviu valdžiai apsviestenių žmonių. Teip tat globiami pas mus žmonių juodojai.

Iš Augštvadario, Trakų apskr.

Užgastis su aplinkiniais kaimais, tai tikra „Lietuva“, kaip sako čionai patys žmonės. Tokia pat „Lietuva“ ir Stakieškių parapijoje. Ir iš tikro. Ikišiol dar nesutikau žmogaus, kuris nemokėtų lietuviškai. Tikrai važiuojant už Augštvadario į Rudiskius, galima rasti sulenkusiųjų kempelius.

Neesant kam, čia dvarponiai ima šviesti žmones. Bet kokias jų šviesas! Tai tik juokas. Žmonės, kurie dažniausiai nemoka lenkiškai, bruka lenkiškus elementorius, beveik kiekvieną sodą išrašo lenkiška laikraštį „Zorza Wilenska“, kuris, budamas paskirtas lietuviams, nę žodžio nerašo apie lietuvių ar Lietuvą, bet tik apie lenkus ir Lenkiją ir dar stengiasi įkvėpti žmonėms nuolankumą prieš ponus ir kunigus. Jeigu gi duoti kokiam nors žmogui lietuvišką knygelę, ar laikraštį, tai tas atsako, kad jis skaityti nemoka. Ir graudu ir liudna žiūrėti į vaikučius, kaip jis kamuojamasi su svetimos kam kalbos elementorium. „L.U.“

Iš Rygos.

Latvijos vokiečiai laike praėjusių metų maištų degino patys savo dvarus, norėdami gauti už juos uždraudimo pinigų. Kuomet laikraštis „Vorwaerts“ parašė straipsnį apie tokius dvarininkų pasielgimus, 24 Latvijos dvarininkai-vokiečiai apkalto laikraštį ir norėjo per teismą išieškoti iš jo 144000 markių. Berlyno teismas pripažino dvarininkus kaltais ir uždėjo ant jų apmokėjimą teismo išlaidų.

Mūsų mokyklos.

Pedagogiškųjų kursų, įsteigtųjų Kaune „Saulės“ draugijos, vedėjai, girdėję, me, nebegali daugiausia priimti klausytojų, nes jau vietos pritrūkę. Pasivėlavę įstoti, busį priimami tik antrame pusmetyje.

Kozičios dvare, Švenčionių pavieta, panelė Marija Bortkevičiūtė, duktė direktoriaus Vilniaus Žemiečių Banko, turi įtaisiusi mokyklą 40 vaikams. Malonu mums dar kartą pažymėti, kad jaunoji sulenkėjusių mūsų dvarponių karta vis tankiau parodo veiklumą tikrųjų lietuvių naudai. Tuom tarpu, kada vyresnieji bajorai, klausydami šaukimo vesti į susipratimą vien Lietuvos „lenkus“, kelia puotas, daro mesliavas lenkiškai apsvietai praplatinginti, — jaunesnieji prisideda prie lietuviškos apsvietos platinimo.

mo. Garbė jiems! Ateitis — jauniosios kartos rankose. Vaiguvo dvare, Šiaulių pavieta, ponis Syreivičienė, uošvė buvusiojo kandidato į dumą jenerolo Babiauskio, įtaisė mokyklėlę mergaitėms. Jų dabar jau yra suvirš dvidešimties. Puikiai ir išmintingai lietuviškai jas mokia panelė Vanda Silvestraviciūtė be jokio užmokėsio.

Yra kas ir papiekti. Pakievyje, Šiaulių pavieta, ponis Sulc-Morienė tikriems lietuviams, nes lenkų ten nėra, įtaisė lenkišką mokyklėlę, kurią veda bemokslis žmogus. Iš pradžių buvo ten privati šiek tiek vaikų, kuriems buvo dalinėjamos lenkiškos knygtės ir įkalbinėjama mokyti lenkiškai. Bet veikiai vaikai knygtes sugrąžino ir nevykusią mokyklą apleido. Dabar beliko vos keliasios paties dvaro kumečių vaikų. Ponis Morienė, kur tik galėdama, trukdo lietuviškąjį mokymą. Kadangi ji yra tikra sesuo pono Venslavskio, Vilniaus atstovo dume, galime suprasti, kaip taisyklės atstovai gins lietuvių reikalus.

IŠ AMERIKOS.

Apsunkinimas alaus leidėjams.

Lincoln, Nebr. Čianykštė legislatura ir senatas užgrytė, kurios alaus ir degtinės leidėjams uždraudžia rengti ir užlaikyti salonus.

Negrų stetas.

Tallahassee, Fla. Čianykštės gubernatoriaus vietinei legislaturai atsianti užmanymą kreiptiesi kongresu su reikalavimu, kad kur nors būtų nupirkti žemės plotai, ant jų kad būtų perkelti negrai, o iš čia iškelti visi baltparviai. Iš tokio negrų steto ne valia būtų kiti keltiniai negrams, nei baltparviams čia atkeliauti. Užmanymas tas vienok neišrodo praktišku ir lengvai išpildomu, nors kongresas jį priimtų.

Moterys rinkėjos.

Kansas stete šimet, renkant miestų viršiniukus, balsavo ir moterys, visame balso skaitlije trečdalis buvo moterų balsų. Kansas City miesto kasierius išrinko merginą Pierrą Farrow. Newton teigė miesto kasieriumi išsirinko moterį.

Pranašauja nelaimę.

Pittsburg, Pa. Inžinierių komisija, peržiūrėjusi pylimus Ohio ir Allegheny upių, išdavė raportą, kuriame pranašauja, jog prie didesnių tvanų Pittsburg teip gali būti su sykiu vandens užlietas, kaip savo laike atsitiko su Johnstown, kur prigėrė suviršum 30000 žmonių. Užliejimas Pittsburgo gal dar daugiau paimitų aukų, kadangi tas miestas daug didesnis.

Vėtra.

New Orleans, La. Louisianoj, 5 d. balandžio, siantė baltos vėtros, nuo kurių prazuvo mažiausiai 15 ypatų, sužeistų gi yra daug. Nuostolių vėtros padarytus skaito milijonais doliarų.

Gaisrai.

Sulton, W. Va. Sudegė čia Riverview hotelis. Ugnyje prazuvo Lloyd Garee ir jo moteris. San Francisco, Cal. Įtaisė Gas and Electric Co., 3 d. balandžio, siantė gaisras, kuris pridribo nuostolį ant 14 milijono dol.

New York. 4 d. balandžio, ant 159 Maiden Lane siautė gaisras. Gesinant ugnį, 30 ugnagesių likosi sužeistų.

San Francisco, Cal. Sudegė čia, 4 d. balandžio itali-jonų hotelis „Hotel Genova“, kuriame buvo apie 100 apsi-stojusių itali-jonų. Viena ypata sudegė, o apie 20 tapo sunkiai sužeistų. Apsistojusiems viršutiniuose kamba-riuose, kadangi ugnis užėmė trepus, reikėjo per langus gelbėtis.

Montreal, Canada. Sudegė čia įtaisose McDonald Engineering Co. Nuostolių gaisro padarytus skaito ant pusės milijono doliarų.

Bellingham, Wash. Išdegė čia veik su visu chiniškoji miesto dalis. 500 chiničių neteko pastogės.

Dobbs Ferry, N. Y. Netoli čia sudegė garlaivys „City of Troy“. Pasazieriai ir laivo įgula išsigelbėjo. Sudegus laivas buvo vertas 250-000 dol.

Norfolk, Va. Sudegė čia Daisy Rolling Mills. Nuostolių skaito ant 150000 dol. Gaisras užgimė nuo padegimo.

IŠ DARBO LAUKO.

Pittsburg, Pa. 1500 darbininkų čianykštė alaus leidyklų nutarė streikuoti, jeigu leidyklų savininkai ne atnaujis su jais dabartinį kontraktų. Streikai apimtų 42 alaus leidyklas vakarinę Pennsylvanijoj.

Lorain, Ohio. Streikuoją frachtų iškrovėjai. Kompanijos, vietoj sustrai-kavusių, gabena streiklaužius.

St. Louis, Mo. Pasibaigė čia streikai darbininkų alaus leidyklose. Likosi padaryti 3 metams nauji kontraktai. Algos darbininkų likosi padidintos.

Curtis Bay, Md. Darbai eina čia ne blogai, dirba pilną laiką. Ir uždarbiai ne blogiausi. Pereitą savaitę siautė čia gaisras. Sudegė ratų liejykla. Per tai apie keturi simtai darbininkų atsirado be darbo.

Columbus, Ohio. Prisiakius unijai, 60 darbininkų Franklino alaus leidyklų pakėlė streiką.

Newport News, Va. Streikavo čia vėl 200 frachtų iškrovėjų „Old Dominion Steamship Co.“, kadangi kompanija atmetė reikalavimą pakėlimo algų.

Chicago, Ill. Vakari-nių geležinkelio kompanijos sudėtaiškė su tarnaujančiais, todel streikų nebus. Tarnaujanti gaus ant 10% didesnes algas (jie reikalavo 12%).

Norfolk, Va. Streikuoją organizuoti laivų iškrovėjai „Old Dominion Line“. Sustreikavusių vietoj garlaivų savininkai parsitraukė kelis simtus itali-jonų.

LIETUVIAI AMERIKOJ.

Iš Coal Centre, Pa.

Šitas miestelis yra netoli Pittsburgo, prie upės Monongahela. Dirbtuvių čia nėra, vien anglių kasyklos. Darbai anglių kasyklose eina ne blogiausiai, galima uždirbti \$2.00—3.00 per dieną.

Lietuvių yra čia pusėtinai buvę, bet tautiškais darbais jie girtiesi negali. Sudarimas jų neangščiau patiklis. Skaitantį laikraštį čia yra mažai, užtai girtuo-

klitų netūksta, gėrimai tokiems labiau rupi negu laisvė tėvynės ir brolių. Bet dabar ir pas mus, rodosi, papūtė geresnis vėjalis. Ir mes jau pradėjame, žinoma ne visi, kalbėti apie padėjimą, mūsų brolių po sunkiu caro budelių jungu, apie jų kovą su netikusiais caro tarnais.

24 d. kovo, keli vyrai, suėję, pradėjome kalbėti apie padėjimą mūsų tėvynės. Nutarėmės perleiti per lietuvių gyvenimus ir parinkti kiek aukų sušelpimui brolių kovojantių už laisvę Lietuvos. Surinkta \$8.55. Atitraukus 15c. persiuntimo pašto lėšų, pasitūmė „Keleivio“ re-dakcijon \$8.40. Pinigus tuos paskirstome sekančiai: \$4.00 kankintiniams ir \$4.40 revoliucijonieriams L. S. D. P. Nors tai mažai auka, bet vėliau tikimės surinkti daugiau.

A. Katalikas.

Iš So. Omaha, Neb.

Didesniam pabudinimui čianykštė lietuvių, parengė me agitatyviškas prakalbas. A. Grant'as svetainė. Pirmas kalbėtojas, J. Mazilauskas, aiškino naudą atsibudimo ir apsišvietimo, nurodinėjo, kaip kittačiai bei mūsų broliai rytuose pasikėlė, ir kokią iš to naudą turi. A. Trainevičia kalbėjo apie Lietuvos praeitį, mūsų didvyrių energiją besidarbinamą tėvės laubai. Vietinės kuopos S. L. A. prez., A. Jokubka, kalbėjo apie pasikėlimą žmonių „civilizaciją, išnykimą visokių senovinių prietarų, burčių ir tt.“ Ant galo tautietė Paulukienė, trumpoj kalboj, aiškino naudą prigulėjimo prie S. L. A., ypatin-gai ragino moteris prigulėti, nurodydamas, kaip rytinių valstijų moterų sykiu su vyrais žengia.

Gausiais delnų plojimais kildetojams išreikšta ačiū. Užbaigę, paraginus A. Treitnaitį nors kiek paaukauti tautiškam namui su kolonija, surinkta \$7.00.

Pinigus pasiūsiame vėliau.

A. Jokubka.

Iš Pittsburg, Pa.

Pittsburgiečiai lietuvių uodaug parodo tautiškos gyvybės. Nors lietuvių čia gerokai, apie 6000—8000, vienok darbų jų nematy. Yra čia 6 kuopa L. S. P. A., kuri teipgi silpnai stovi, yra ir D. L. K. Gedimino draugystė, kuri rupinasi tautiškais reikalais. Liet. Mokslo Dr-stė, nors turtinga sanariais ir pinigais, vienok turi ir skolų už pastatytus namus, tai ne stebėtina, kad biskį apsilėjo. Vienok draugai Liet. Mokslo Dr-stės galėtų prisidėti prie 6 kuopos L. S. P. A., kur netruksta žmonių gabių ir norinčių dirbt, o podraug ir pinigų, kad to nedaro; turbut nesuranda laiko dėl visiem lietuviams žinomos priežasties.

6 kuopa L. S. P. A. rengia tankiai prakalbas ir renka pinigų revoliucijai; D. L. K. Gedimino Dr-stė dėjo lėšas surengimui prakalbų kalbant drg. Zagarui, Liet. Mokslo Dr-stė siuntė nuo savęs delegatą į sėmą „Philadelphia“ praieitą metą, ir jos sanarys yra išrinktas į Centr. Komitetą, kurs, kaip rodos, neužilgo bene išsikirstys, nes, kaip matyt, Amerikoj Revoliucijos Šelpimą turi apėmę socialistai ir jie aukas kontroliuoja, visai „visuomenės“ Komiteto nesiklausdami.

Apart to, minėtos draugystės prisideda visur su aukomis ir darbais tautos laubai. Dabar su nekantrumu laukiam atvažiuojant draugo Grigaidžio. Kaip girdėt, tai Pittsburgo jo priėmimu užsiims kareiviška draugystė D. L. K. Vytauto, atliuosudama jau teip sunkaus darbo. Grigaidis, atvažiuojęs, atras pas mus pakaktinai darbo, nes jo laukia ir „Laisvės“ draugystė Alleghenyj, Wilmerdingas, McKees Rocks, Courtney, Donora, Wilson, Carnegie ir kitos vietos, kur Dievo žodžio žmonės yra išstokę. Nors mes ir turime savo kalbėtojų, vienok namiškius girdėjom kelias dešimtis sykų, su jais jau apsiapratome. Todėl laukiam svečio Grigaidžio. But gerai, kad drg. G. praneštų pirm laiko, kada jis keliaus į vakarines valstijas, kur teipgi jo laukia, tai pravaziuodamas, turės darbo ir pas mus.

Iš Allegheny, Pa.

Čianykštė lietuvių smarkiai pradėjo kilti. Kada keli mėnesiai atgal čia susitvėrė pirmieji lietuvių draugystės ir pasivadino, vietoj Švento Pranciškaus arba Antano, Laisvės, teip baltis vardu visiems tamsunėliams, labiausiai tamsybės sargui, nesiti-kėjome, kad kada galėsim ekaitių savo sanarių bent iki 50 padauginti. Vienok pasirodė visai kitaip, negu mes sanprotavom. Nors porą metų atgal Allegheny nebuvo galima nė žodžio prasitart apie tautiškus reikalus: S. L. A., revoliuciją, nekalbant jau apie L. S. P. A., keletas prakalbų teip žmones perdirbo, jog ant antro Laisvės susirinkimo mūsų dviejų mėnesių sena draugystė skaito 101 sanari, iš jų 33 jau prisirašę į S. L. A., o kitą tiek, tikimės, prisirašys kitame susirinkime, kurio pripuola drauge su S. L. A. bertaininiu.

Atlaikius susirinkimus Laisvės, L. S. P. A. 55 kuopa laiko susirinkimus, ir kaip matyti, skaitlius tos kuopos sanarių nuolatai dauginas. Paskutiniame susirinkime prisirašė 4 nauji, o su laiku be abejonės, daugumas lietuvių bus Laisvės draugas.

Nutarėm neužilgo pasiimti namus ir uždėt skaityklą. Draugai, išsikirstydami, užmetė \$6.50 Laisvės knygy-nui. Ir teip besidarbuojant praklimesiems tautiečiams, gal Allegheny pastot pirmą vietą tarp lietuvių kolonijų iš moraliskos ir tautiškos pusės. O juk daug yra vietų, kur panašiai galima but padaryt.

Laisvės Draugas.

Iš Clevelando, Ohio.

10 d. kovo draugystė Lietuvos Sunų Kareivių Šv. Kazimiero apvaikščiojo savo sventę su prakalboms. Po misparų prisirinko į bažnytinę salę didelės burelės klausytojų, nepatingėjo ateiti ir keletas merginų.

Pirmas kalbėjo prezidentas draugystės, p. Nikodėmas Martišauckas, apie pradžią apsigyvenimo lietuvių Clevelande, nurodė visus jų darbus nuo 1885 m. iki šiam laikui. Povilas Skuskis kalbėjo apie susitvėrimą draugystės, jos nusilpnėjimą sunkioje metuose, bet per darbavimąsi tulų brolių, ta draugystė užsilaike ir dabar yra turtin-giausia Clevelande. Jonas Kakauckas, vad. kareivis, pradėjo kalbėti su kareiviška energija, apie senos gadynės socialistai ir jie aukas kontroliuoja, visai „visuomenės“ Komiteto nesiklausdami. Apart to, minėtos draugystės prisideda visur su aukomis ir darbais tautos laubai. Dabar su nekantrumu laukiam atvažiuojant draugo Grigaidžio. Kaip girdėt, tai Pittsburgo jo priėmimu užsiims kareiviška draugystė D. L. K. Vytauto, atliuosudama jau teip sunkaus darbo. Grigaidis, atvažiuojęs, atras pas mus pakaktinai darbo, nes jo laukia ir „Laisvės“ draugystė Alleghenyj, Wilmerdingas, McKees Rocks, Courtney, Donora, Wilson, Carnegie ir kitos vietos, kur Dievo žodžio žmonės yra išstokę. Nors mes ir turime savo kalbėtojų, vienok namiškius girdėjom kelias dešimtis sykų, su jais jau apsiapratome. Todėl laukiam svečio Grigaidžio. But gerai, kad drg. G. praneštų pirm laiko, kada jis keliaus į vakarines valstijas, kur teipgi jo laukia, tai pravaziuodamas, turės darbo ir pas mus.

vedimą lenkų karaliaus Vladislavo Lokietko su Aldona ir naudą to ryšio abiem tautoms. Toliau kalbėjo lenkiš-koj dvasioj, ne parodė, kad lietuvių iš tų susivienijimų jokios naudos neturėjo, naurdą iš to turėjo tik lenkai. Kalbino įvesti kareivius prie draugystės. Paskutinis kalbėjo sekretorius draugystės, Juozas Šalčius. Kalbėjo gana ilgai į jaunuomenę, bet vieną dalyką aiškino labai nesuprantamai; jis pasakė: „Gyrėsi vienas, kad mokinosi ilgus laikus ir esąs mokyta, bet aš perskačiau vieno toki mokyto 15 knygų ir jose nieko ypatingo neradau, radau tik tai, kad tie mokytie-jie išsimokino išnaudot mus pačius. Taigi mes, broliai, mokykimės patį iš tirinėjimo, ne meskime seno, ne griebkimės naujo ir tt...“ Čia nieko nesupratau, klausiau kitų, bet ir tie ne galėjo išaiškinti, ką tas turi reikšti. Visi kalbėtojai vartojo žodžius: tauta, tėvynė, meilė ir tt. Bet kur mes tą meilę parodėm? Žodžiais vien, o ne darbais. Ponui Martišauckui, kaip prezidentui, reikėjo prakalbėti apie tuos mūsų brolius, kurie paaukavo patįs savę pakėlimui tos tautos, apie kurią buvo kalbėta, reikėjo rinkti aukas jos labui, tai butume parodė, kad ne vien žodžiais mylime savo tautą, bet jai stengiamės padėti.

Draugystės sanarys.

Iš Collinsville, Ill.

Lietuviams čia ne rupi tautiškas judėjimas, kadangi, sako, esąs, bedieviškas kiekvienas tautiškas veikimas, buk yra išniekinančiu vieng ir kuņigus. Teisybė, yra keletas jaunų vyrų, pabudurę iš miego, bet tokių yra mažai, ir tie, pakilę iš sun-kaus miego, ne budina savo brolių sunkiai miegančių, tik saliuose atkartoja po kelis kartus tas pačias kalbas. Nežinia, ko jie laukia? Gal truksta drąsos ar mokslo? Gal truksta laiko nuveikti ką nors svarbesnio? Karčiam čia daug, jos ir nedidelienais atviros. Atvykęs į šią lietuvių apgyventą miestą, užklausu svetimačių, kur gar-liciau rast nors vieną lietuvi, tai man atsakė, kad nė jokio lietuvi čia nėra, lietuvių nematė, pažadėjo parodyti, kur gyvena ruskiai. Aš sutikau, jis parodė ruskių salioną, kurio vienok savininkas ne mokėjo atsakyti ant rusiško pasveikinimo. Pasirodė, kad tai lietuviškas salionas.

Nueik į rusiškai-lietuvišką salioną, paklausk lietuviško rasti, tai atsako, kad ir angliškas toks geras kaip ir lietuviškas, dar gal geresnis, lietuviškų mes neskaitym. Aš žinau ir pripažįstu, kad ir angliškas yra geras, kas jį supranta, bet mūsų broliams jį ai svetimas, nesuprantamas. Galia užtikrint, kad iš šito miesto lietuvių ne vienas ne gali savo prigimto kalboj suprasti visko, ką skaito laikraštį, nors ir ne svarbius staisius. Mat mums truksta tikro apsvietimo ir nesistengiame suprast. O ką kalbėt apie svetimą raštą! Mes nė žodžio ne galime angliškai gerai ištart. Neteko man užtėmty nė vienoj lietuviškoj karčiamoj lietuvišką laikraštį, taigi matyt, kad karčiamų savininkai ne skaito lietuviškų laikraštų, nors angliškais užkrauti staliu lauka, o angliškai tik išne-tyčių į karčiamą įeina. Taigi čionaitinių lietuvių neužima lietuvių krutėjimas, jie tebevaikščioja tamsybėse, nesigriebia ginklo, kuriuom

galėtų tamsybes išblaškyti, o tuom ginklu yra šviesa. Užsimyk čionaitiniams lietuviams apie vienybę susijungę, kruvoj galėtų gauti nuveikti, tai sako, mus nuo bedieviškų susivienijimų gina bažnyčia ir kiti niginai. Čia lietuvių turi vieną pagelbinę draugystę, tai tik bažnytinę, į kurią guli keliolikas draugų. Simink apie aukas nukentėjusiems broliams (apie revoliuciją nėra ką nekalbėti), tai atsako, kad savų kruvinu prakaitu užlirbcentą nemėto apgavikams „Saulė“, girdi, persergėti sus nuo tokių paukščių (Aš ne sakau, kad visi čionaitiniai lietuvių yra tamsūs, ypač ir gana veikli, bet ką keletas gali padaryti prieš keli simtus), išnaudotojų žmonių. Sako: renka pinigų revoliucijai, pakėlimui tėvynės, pagerinimui buvio, o nikeliai nuskamba į kisenius prigavikų. Teisybė, gal yra ištirkėliai, kurie prigaudinėja visuomenę, bet nuo tokių galima apsisaugot. Galima išrinkti savo mieste komitetą, kuris aukas nusistų tam tikram komitetui, kuris aukas jau siunčia ten, kur aukaujanti pakiria.

Iš Benld, Ill.

Lietuvių yra čia diktas bu-ris ir nuolat iš kitur pri-buva jų vis daugiau, kada-gi čia dirba kiekvieną dieną ir uždarbiai ne blogiausi. Lietuvių čia vienok ne augščiau pakilę, bet rodosi ir čia supratimas jų pradeda kilti.

16 d. kovo, susirinkę pri-vatiškuose namuose, sutvė-gėm S. L. A. kuopą. Kalbė-jomės ir apie kitokius visus mus apeinančius reikalus. Iš syk prisirašė į kuopą pu-sėtinai sanarių skaitlius (skaitlius reikia aiškiai pa-duoti. Rd.), bet jau keli atsakė ir kitus atkalbinėja. Rodosi ne priderėtų paistyti atkalbinėjimų neišmanėliai.

19 kovo susirinko pas Bal-truši ant varduvių J. Ake-laicio burelis lietuvių. Kalbėjomės apie mūsų tėvynės padėjimą. Paaikšinus reika-lą šelpimo revoliucijos, susirinkę sumetė \$7.00 (auka-tojų vardai pagarsinti kitoj vietoj. Rd.). Renkant au-ka, atsirado ir priešininkų. Pinigus paskiriame palaiky-mui revoliucijos Lietuvoj (kokiai partijai? Rd.). Per-siuntimo kaštus mes pats u-dengiamo. Pinigus siunčia-me „Lietuvos“ redakcijon.

Iš Allegheny, Pa.

Čia neprigulminga nuo bažnyčios draugystė „Galybės“ rengė susirinkimą į pliakatais žmonėms pa-garsino. Dalinant pliakatus prie bažnyčios, kun. Abro-maitis ne norėjo daleisti, užsimanė pildyti policisto pareigas, bet dalytojas nepasidavė, nepabugo kunigo gaudinimų. Kunigas, pamatęs, kad nieko ne peš, įbėgo bažnyčion, o dalintojas plia-katus išdalino.

Ant „Galybės“ mitingo žmonių prisirinko pilna salė. Buvo pardavinėjami ir laik-raščiai. Atidarius susirinkimą, laikė kalbą drg. Bago-čius. Kalba susirinkusiems patiko. Jis aiškino draugystės mierius. Prisirašė 51 naujas sanarys. Minėta draugystė užsidėjo vos du mė-niai atgal, o turi jau su vi-siom simta sanarių. Matyt, jau ir pas mus žmonės įga-geresni supratimą ir kunig-keiksmų ir drausmių ne-šio.

Čebatla

Monė ir T. M. Dr-stė.

Tėvynės Myletojų Dr-stė, miltinė darba nuveikė, platindama apšvietimą, išleisdama mokslišką turinio knygas. Tas darbas nuveiktas prisidėjus didesnei ar mažesnei dalei visuomenės, kuri, prijausdama kilnias mirties, sėpė, pristodama prie T. M. D.

T. M. D. mirtis: platinti literatūrą Lietuvoje už dyką beturėjams ir rinkti aukas mokslo mokykloms. Išskirtas spauda Lietuvoje, lievojus visuomenę mažai turinčią T. M. D. reikalais, jai, matyt, rodosi, kad nėra jai reikėti. Su leidimu spaudos pasilengvino ir platindamas literatūros Lietuvoje, nes dabar ne reikia įsiskirti agentų Prūsijoje išplatinti mirties Lietuvoje. Dabar Lietuvoje tvėriamos draugystės ir steigiami knygynai beveik kiekvienoje parapijoje. Bet T. M. D., susilpdama tokių knygynų, dang naudingą darbą atlikto, platinti galėtų apšvietimą ne vien Lietuvoje, bet ir kitose kraštuose, kur yra išlaikytų mūsų brolių lietuvių kaip tai: Anglijoje ir Škotijoje; ypač čia Amerikoje. Čia mes ne turime vakarinių, ne nedidelių mokyklų, ne galim, ir norėdami, lavintis, galime lavintis vien skaitydami moksliškų raštus ir platinti juos tarpe savo brolių. Tuom užsiima T. M. D.

Todėl kiekvieno lietuvių pareiga prigulėti prie T. M. D. 19 knopą gyvyje Chicagoje, ji laikys susirinkimą nedėlioje, 14 d. balandžio, 3 valandą po pietų. Rugio saulėje, kurt 33 ir So. Morgan gatvė. Todėl visi sanariai yra užprašomi į šį susirinkimą, teipgi ir norinti prisirašyti. Metinė mokestis 60c. Mielai draugystės maž daug visoms žinomi, kas jų ne žino, tas galės išgirsti susirinkime.

Rašt. 19 kuopos,
P. Galskis.

REIKALAI

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje.
Kuopoms ir pavieniams sanariams.

Pirmojo bertainio, No. 20, Atskaitos Centro Komiteto S. L. A. išsiuntinėjau 3 d. balandžio paprastu būdu — patu ir expresu. Jeigu kurios kuopos, arba pavieni sanariai dar nebūtų gavę No. 20 Atskaitos, teikis tuojau prašėti laišku man.

Kuopoms, reikalavusioms palydijimo sertifikatų tu liems sanariams ir naujai prisirašiusiems pabaigoje sausio mėn., negalėjau iki šiol prisijusti todėl, kad po ranka neturina blankų su centr. prezidento parašu. 22 d. gruodžio 1906 m. tokių blankų pasiūniau 500 egz. (paskutines) P. W. Birštonui pasirašyti ir prisipausti S. L. A. žymes, bet sulys šiol negaunu atgal, todėl reikalaujantiems negali užgana padaryti tol, kol negausiu nuo prezidento sertifikatų blankas.

Susiv. L. A. Cent. Sekret.
M. J. Damijonaitis.

In Lietuvos moteris.

ATSISAUKIMAS.
Draugės-tautietės! Pavėdėmai rusų Moterų Tiesų Lygybės sąjunga, kuri tuotarp organizuoja sąrašų rinkimą po atsisaukimu, kuris bus paduotas dūmai, parinkti sąrašus tarpe Lietuvos moterų; drauge pridėda sekančią savo atsisaukimą į moteris visos Rusijos:

Vai mes turime viltį, kad kovos už naujus, teisi-

sius įstatymus, nuo kurių žmonėms bus lengviau gyventi. Neatbutinai reikalinga, kad tie busimieji įstatymai atkreiptų atydą į moteris. Juk moteriškai buvo lyg šiol dar sunkiau gyventi negu vyrui. Šeimynoje ji be teisių. Vyras gali ją kankyti, kiek ir kaip tik nori, ir įstatymai jos neapgaus. Jeigu ji sodietė, negauna skiriamos žemės dalies, o darbo ir namie ir lauke turi nemaziau už vyrą. Jeigu ji fabriko darbininkė, tai už vienodą su vyriškiu darbą gauna mažesnę, negu jis, užmokestį. Mes žinome, kad su teisėmis lengviau gyventi, negu be jų. Mes tokie pat žmonės, kaip ir vyrai; teip pat, kaip ir jie, norime pagerinti savo buvį; taigi ir mums svarbu turėti teises.

Mums reikia pilietiškių teisių lygybės, reikia lygiai teisės rinkti ir būti išrinktomis. Kada dūmoje bus atstovai ne tik nuo vyrų, bet ir nuo moterų, tuomet mūsų reikalai ir mūsų vargas nebus ten užmiršti.

Pirmoji duma buvo pasirengusi duoti mums teises, kad antroji duma galėtų pripažinti mums teisių lygybę. Turi žinoti, kad mes, moteris, reikalaujame sau teisių, kad kovojame už jas. Lig šiol daug kas sako ir mano, kad mes teisių neturime; taigi paduokime nuo savęs dūmai pranešimą, su mūsų parašais, reikalaujantis teisių lygybės. Juo daugiau susirinks parašų, juo didesnę mūsų balsas turės vertę dūmoje.

Moters visos Rusijos! Pasirašykite po reikalavimu sau teisių lygybės.

Ir teip, draugės-tautietės, moters visos Lietuvos, padėkite ir jūs savo parašus po tuo pranešimu, duokite ir jūs savo balsą šiam svarbiame gyvenimo klausime. Mes, lietuvės, turime teip jau veikti, teip jau prisidėti prie gyvenimo atnaujinimo. Ir mes turime gyvuoti ir žengti žmonijos pažangos (progreso) keliu.

Parašus po tuo reikalavimu turi duoti netik moters-inteligenčės, bet ir visos kitos, kaip tai: — sodietės, tarnaitės, fabriko darbininkės. Parinkti tarpe tu pastarųjų parašus, kviečiame visas, ypač kaimų inteligentes teip pat ir inteligentes, prijaunčius šiam klausimui. Moterų Teisių Lygybės sąjunga kreipiasi dar su tam tikru atsisaukimu į liaudies mokyklų mokytojas ir mokytojus, prašydama prisidėti prie parašų rinkimo tarp sodžiaus moterų, išaiškinant joms moterų teisių lygybės vertę; tikimės, kad ir mūsų mokytojos, ypač mokytojai, kurių po Lietuvos kaimus daugiau, padės organizuoti parašų rinkimą.

Atsisaukimas, kurs drauge su parašais bus suteiktas dūmai, sekantis:

„Vardan visos šalies gero, vardan augstų laisvės pamatų, teisių bei socialinės lygybės, mes, visos Rusijos moters, kreipiamės į jus, piliečiai, Valstybės Dūmos sanariai.

Norint įvykdyti tuos pamatus, kaip lygiai praveisti gyvenimą plačius demokratiskų valdimo pamatus, negalima aplenkti moterų politiskos ir pilietiskos teisių lygybės įvedimo įstatymų keliu. Tikime tvirtai, kad Valstybės Duma pripažįsta tuo pamato vertę ir svarbą ir praves jį naujose įstatymuose apie rinkimus į dūmą, vietinėje sąsivaldoje ir įstatyme apie visų piliečių teisių lygybę.“

Dar kartą, vardu Moterų Teisių Lygybės sąjungos, kviečiu jus, draugės-tautietės, prisijusti savo parašus man, arba tiesiai ant mano adreso (Vilnius — Antkalinio krantas 15—3), arba per kurią nors iš tų redakcijų, kur tilps atsisaukimas. Primsiu dar, kad parašai turi būti prisijusti ne vėliau kovo mėn. šių metų 25 d., senoji stiliaus, nes ant 1 d. (14) balandžio šių metų, turi būti parašai pristatyti į M. T. L. sąjungą, Peterburge. Juo daugiau galėsime suteikti moterų lietuvių parašų, juo smagiau bus jie parodyti kitatautai.

M. T. L. sąjungos įgaliotinė.

Ona Plerytė-Puidienė.

Valparaisiečių atsisaukimas.

„Gal negirdės, gal nesupras, širdies jaunos, širdies karštos, gal atbalsio tarp jų neras.“

Garbi lietuvių visuomenė, ypačiai jūs, kuriems skiriamas šios kelios eilutės, teikiu šiuos akimirkos žvilgius mesti į mūsų valparaisiečių atsisaukimą. Nepasistebėkite tačiaus labai, jeigu šis tas jame ir atbalsio negaus tarp jų. Siaura da apyregė mūsų pažvalgy, o ir įsijaus dažnai viršija jaunimo karštis: — gal nesuagausime jūsų misijos.

Tačiaus — į šalį įžangos! gana jų! — Šit, kame dalykas:

Kuriems ne kuriems mums, atvykus į Valparaiso universitetą ir pradėjus lekcijas lankyti, omenyje — it elektrikos kibirkštis, plysktelėjo praetis vaizdelis. Apibremė jį savo draugams, o dabar — jau visi bendrai (išvien) tiesiamės į prielį visuomenės akis.

Antai, keletą metų atgalios, viename mieste, į vieną kambarį ir pas vieną ypą vakarais susitelkia lietuvių būrelis. Dažnai jauni vaikinai, pasibrukę po pažastimis kokią knygagalaike, ar sąsiuvinėlį, tiurėk — viens iš vieno krašto, kits iš kito — renkasi, tarsi bitis vakarop į avilį. Ir ištikro it į avilį, tikslai da tuščiai — nes prastat stalias, kedė ir keletas sukaltų iš neobliuotų lentų suolų visai nepripildot diktoko pailgo kambaryo tuštumos. Jei dirstelėsi į vidų, kuomet kambarys prieina lankytojų, būtinai reiktų spėti susirenkant juos čionai pasimokinti. Mokinių gana dailus būrelis ir, matyt, patogus jiems čionai, nors jų mokykla labai-labai skiriasi nuo visiemis žinomų anglų vakarinų mokyklų. Nors mokiniai ir gana pavargę nuo dienos darbo, nors ir nerangų jiems sėdėti ant siaurų, šiurkščių suolelių — tačiaus patogų jiems čionai. Patogu, mat, dėlto, kad gaus čionai patogaus peno savo misliai, kad esti liudytojai ir drauge pats mokinis pasisventimo artimo labai, pasisventimo tokio, kurio ne teršia jokia ypatinga nauda, patogų dar pagalios ir dėlto, kad tuos šiurkščius suolelius sukaldė jiems savo ranka jų mokytojas ir vien tik jų, o ne savo naudai!...

Buvo tai Brooklynė, kuomet kuris ne kuris mūsų ejo pasimokinti pas a. a. Malevskį (Homaleškį). Taigi — atsimėnėme garbų ir veiklų darbininką — Malevskį (savo laiku rašė apie jį mūsų laikraščiai) — vyrą, kurio kilita mislis nepabugė Sibiro pūsynų, ne žiaurios pajukos daugelio tų, kurių labai darbovosi, kur

ne tik dirbo tautos ir žmonių labui, o savo stoikių gyvenimu ne vienam, turbūt, amerikiečiui-lietuviui ugrodė tikėjimą, — bet kurs skentėjo ir be laiko žuvo už augstą idėją.

Tačiaus ne tuščiai vaidentuvės kibirkštis nūbrėžė čionai su visuome pasidailinti ir ne pasikakiname vien tik garbaus vyro atmintim. Ne! mums čion visai kitas rūpi.

— Šitai, it silpnadvasiai, mes pasirizome šiūmi tik pasiskęsti ir tai ne visuomenė, — tik atskiram josios sanariui, o tai — gal draugai ar geradariui a. a. Malevskio, p. Mačiuliui. Norimė ir nusiskundžiame žiauriuoliu likimu, kurs beperstojo kankina pasisventusius artimo labai darbininkus ir teip da baisiai, — jog jie už savo darbą vargsta ir kenčia gyvendami, o jei mirdami palieka da įkuntus savo mislios veikalus, tai ir tuos žiaurusis likimas dažnai, dažnai apkausto savo retėžiais... Nusiskundžiame likimu, kurs savo apinasriu da teip laiko pažabojęs bendriją, jog toji, suvaržyta apginime savo reikalų, neįstengia da įveikti prajovų, apsišarvavusių šiosios gadybės teisėmis! Nusiskundžiame pagalios likimui, kurs nesidrovi skriausti net ir mūsų brolio-studentuko... Atsisaukiame nuskrustuojų vardan, nes pats esame jųjų eilėse. Jieškome teisių. Skriaudikas — likimas, visuomenė lai būna liudytoja, p. Mačiulis — teiseja. Jieškome teisių, — tačiaus ne teisėmis šarvuotosios, ne ant prajovų priekalo nukaltosios, tikslai tokios, kuri net ir pavergta, augstai laiko galvą, kuri mėgsta dažnai lankytis jaunime krutinėje, o užgauta — skaudžiai, skaudžiai nusiklausti... Gal nesuprantama? — Taigi — štai:

Netruksta, turbūt, liudytojų ir liudijimų, skelbiančių g. a. Malevskį palikus rašytus veikalus? — Tiejai — buk perėję legaliskon savastin p. Mačiulio. Sakoma — buk tai gana rimti veikalai; jų — gerokas žiupsnelis. Spaudoje jie jie da iki šiol neviešėję. — Kodėl? Gal tai buvo negalima? o gal ir čionai kaltas tik likimo prajovas, kurs, prisidengęs palikimo dangčiu, turi teisę skriausti ir rašytojo idėją, mūsų visuomenę apskritai, o mūsų studentuką — ypatingai! Ne vienas gal rastume sau juose patogaus peno, kaip ne vienas jį naudojo lankydamas lekcijas pas Malevskį, jam gyvenant... Garbus viengentis! Ar gali, ar turi teisę, nors ir opiausią „privatą“ apmamsi, kenkti bendram dalykui-reikalui? — Jei teip, — tai ne pamiršk, kad klausia čionai Tamistos tik — studentukas!...

Gal karščiojame? Gal rimtos priežastys klūdo? Išteklius? — „Tėvynės, Myletojų Draugija“ spaudžia įvairius rūšies knygas; reikia spėti, — sunaudotų ir Malevskio rankraščių, o teisės legaliskosios sąsasties, reikia teipgi spėti — nebūtų pamintose... Kasgi da, gal klūdyti? Viskas bus gerai. Lai tik visuomenė būna ištikima ir nesikarsčiuojančiu liudytoju, tesažas — būtinai bus ištikimas, likimas — gaus už savo prajovą „skersai“ o mes... mes drauge su Malevskio pelenėliais trijūfuosime.

Valparaiso Universiteto

Lietuvių Drangijos Literatūros Komitetas:

Pirmšėdis, J. Radzius, Raštin., S. Šafranauskas, Išdininkas, P. Šedvydis.

Vaikai

PARAŠĖ EDV. SLONSKI.

Mokyklų kas ten nepaprasto atsitiko. Paskutinėj pertraukoj neleido jau vaikų į priemenę. Kliasos buvo neramos kalbos, tai vienas, tai kitas mokiny nusiuko ir greitai vaikai nutilo. Visi ko nors laukė.

Po lekcijų Jonuks ir Juozuks greitai lipo nuo Gedimino kalno. Kelias ne lygus, vingiuotas ejo žemyn. Apačioj tekėjo užtvynusi nuo lytaus Vilnelė. Kaip kur žydinti krumai ir nulinkusios šakos senų medžių dengė upę nuo jų akių. Už jos, kaip ant delno, matyt buvo Vilniaus priemiestis Antkalinis. Apačioj, visai prie Nerio, stovėjo liudna kalėjimo trioba; nutepliota geltonai, per pusę jaugusi žemen, žiurinti juodais langais. Dešinėj matyt buvo bokštai Šv. Petro baznyčios ir raitės tarp medžių žalumo diržas vienuolyno mūro; kairėj Antkalinio nameliai skendo paupio daržuose, o iš jų po kalvas, už neužmatomų tolumų, lipo padangėn pušių viršūnės girios. Ant tų kalnų seniau šventi gojai stabmeldiškiems dievams šlamstė savo poteries.

Buvo tyku visur. Aplinkui kijo jievos žiedų kvapai ir gulė medžių šešėliai.

Kas dieną, grįždami iš mokyklos namon, ejo tuom keliu abudu, kas dieną apsiatė juodu tas pats kvapas ir gulė ant žemės tie pats šešėliai ir žiurėjimas jų bėgo ten toli, melynų girių link už baltos baznyčios ir upės. Ejo prie jų balsai tolimų kaimų, kurių abudu buvo išilgę, todėl paprastai, eidami keliu, pradėdavo kalbėti apie besitartinčias vakacijas, apie greitą parvažiavimą namon.

Šiadien vienok jų akys bemisles klaidžiojo toj toliu mo ir nieko ne matė. Juozuks, žinomas trečiojo gimnazijos kliasos storulis, vos galėjo pasekti laibą, išblyskusį ketvirtos kliasos Jonuką, nerangiai siubavę ant savo trumpų kojų ir garšiai snioškė.

— Tai drožė teip į plikę? — klausė dešimtą gal kartą, pakelimu rankos nuduodamas sudavimą.

— Teip! teip jam sudavė. Vos spėjo pasakyti: tu lietuvis, jau Kazys buvo prie katedros, pasilenkė ir drožė, kad net atbalsys koridoriuose pradėjo pliašknoti, o Mitrofan Petrovič puolė, kaip ilgas, po tobyčia.

— Ir kas? ir kas? — klausė snioškdamas Juozas.

— O nieks. Atbėgo pėdėliai, pagriebė Kazį už rankų ir navedė... — O Mitrofan Petrovič?

— O Mitrofan Petrovič išbėgo iš kliasos, o paskui mačiau, kaip ejo koridoriu su perrištu snukiu.

— Chi... chi... chi... nusiuko visų balsu Juozas ir jo sidabrinis juokas suskambėjo po medžiais ir nuplaukė upę.

— Ko staugi kaip beprotis! — piktai užklauskė Jonas ir suskubino žingsnius; Juozas bėgo paskui. Krepšys šokinėjo ant pečių, kepurė nustumko ant viršugalvio.

— Argi reikia verkti? — suriko įleistis.

Jonas sustojo, išvertė akis, suraukė veidą.

— Ar žinai kas dabar bus? — paklausė.

— Ar aš žinau kas bus? Niekio nebus. Kas? Išvyks iš mokyklos, o Mitrofanui Petrovičiui snukis išsips, tai ir viskas.

— Kvailas! Gerai skamba: tai ir viski.

— Taigi kas? taigi kas? — Klausė Juozas.

— Dabar darys kratas, dar šiadien krats. Ar atmeni, kaip buvo pernai?

— Krata! Teisybė, kaip pernai. — Šukėjo Juozas.

Abudu su sykiu apėmė baimę. Pašoko nuo kalėjimo mūro, prie kurio stovėjo ir nubėgo baznyčios link.

— Krata... krata... — skambėjo ausyse.

Kas ten vakare pasakojo vaikams apie kokius ten nelaimingus metus, kuriuose Lietuvos ukės apėmė mirtis ir tykuma, kuriuose, net laidojant numirusius, bijojo skambyti varpais ir giedoti numirusiems mišias. Tasyk visur darė kratas. Pernai pats pergyveno vieną.

Tasyk du mokiūli išvijo iš mokyklos. Pats kliasos gaskpadorius atidarinėjo jų skrynutes, krapštė daiktuose. Atėmė visas lietuviškas knygas, už kiekvieną sedėjo karcere... Mitrofan Petrovič visai kliasai rodė dantis, pasakodamas apie tas knygas.

Lietuviškų raštų užsiuorėjo, kvailios literatūros — rėkė ir purtė raudonus plaukus.

Pamislėjus apie Mitrofaną Petrovičių, Juozas apėmė piktumą... Kaip jis dryso rodyti dantis! kaip jis dryso rekauti: „tu lietuvis besmegenis!“

— O dabar dėl jo bus kratos — mąstė Juozas, einant pro Šv. Petro baznyčią.

Iki namų buvo jau tik keli žingsniai, gyveno juodu abudu vienoje kvatierioje vienuose žemuose namuose už baznyčios.

Sustojo abudu ant valandėlės po medžiu prie vienuolyno mūro.

— Reikia su tuom ką nors padaryti — tarė Jonas.

— Su kuom?

— Nežinau su kuom? Juk šiadien ateis.

— Taigi kas?

— Ugi mūsų knyga?

— O! Mūsų knyga! — suriko beveik persigandęs Juozas.

Apsimastė abudu ir tylėjo.

— Reikia ją pakavoti — atkirto Jonas.

— Bet kur?

Vėl tylėjo valandėlę. Pradėjo mišlyti apie geriausią pakavoną ir nieko surasti neįstengė; nežinojo ką daryti.

— Ar negeriausiai būtų jų girių pakavoti. Ten jos neris — užmanė Jonas.

— Ten, rodos, neris... —

Porą valandų paskui ejo abudu pliačia negrysta gatve vedančia į laukus. Buvo jau priešvakaris. Išdainuota guožio naktis ejo jau po žemai nusileidusia saule ir vis ilgesnius šešėlius klojo už kiekvieno darzo ir girios. Miestas keitėsi palengva į ramų kaimą.

Einant tolyn, nyko nameliai apsiausti sodų ir aleja senų liepų, baltos tvoros.

Abipusiai gatvės glaudėsi jau tik žemučiai nameliai. Už paskutinį pasuko į dešinę pusę ir kokią laiką ejo laukais. Ant kalvos apsiatė juos drėgna giria su ošiančiomis pušimis.

Jonas iš ančio išėmė seną, pageltusią, su apiplėšytais lapais knygą.

— Ar žinai, gal ją sudeginsime... — kalbėjo, žiūrėdamas į saulės šviesos šlakus besimušančius per pušių viršū-

nes ant samanų. — Juk ir čia gali rasti, o jeigu ras, tai paima. Mitrofan Petrovič vėl šaipysis ir juoksis. Ne noriu, kad ją konfiskuotų — tai mano brangiausias knyga.

Balsas buvo verkmingas, o akys šlapios.

— Ne duosiu jos niekam — kalbėjo per verksmus. Visas eilės moku iš atminties, žinau, ant kurio puslapio pradedas ir kur baigiasi.

Dvi ašari nusiūro per veidą. Ir Juozas turėjo pilnai asarų akis ir nuolatai kranksėjo.

— Tai ją sudeginkiva — užmekčiojo po valandai:

— O ar turi degtukus?

— Turiu.

Sėdo abudu ant samanų ir paskutinį kartą peržiūrėjo knygą. Nerviška vartė pageltusius lapus, įsėkėjo užbrauktų vietų.

Eilės tos turėjo neįspasakytą, patraukiančią įlegą, jose šlamstė girios, ruko baltoms migloms gilūs ežerai, vaikščiojo žmonės prasti, sermėgiai, vaikai kalbėjo poteries.

Sutemo jau, ties miestu stovėjo vakaro raudonumas, o girioj ant lauro iš sausų šakų baigė degti paskutiniai lapai brangiausios vaikams knygos, iš kurios Jonas iš atminties kalbėjo ištrauktą.

Tokį ypatingą potierių tą vakarą, nusileidus saulei, kalbėjo du Vilniaus gimnazijos mokiniai girių.

IŠ VISUR.

Vokietijos laikraščiai smarkiai užsipula ant Šveicarijos teismo Thune, kuris maskolišką revoliucionierių, Leontjevą, kuri norėdama užmušti maskolišką ministrą Durnovo, užmušė prancūzų Mullerį, pasmerkė tik keturiems metams kalėjimą. Vokiečiams mat nepatinka teip lengva bausmė, jie gal norėtų, kad Šveicarijos teismas Leontjevą būtų patempęs. Bet Šveicarijos bausmių kodekse nėra mirties bausmės. Daugumas vokiškų laikraščių kalbina visus kaimynus sueti į vienybę bent gaudyme politiskų užmušėjų. Bet tas, turbūt, ir pasilikis tik Vokietijos ir Maskolijos geismu, įvykdyti nesiduos.

Aziatiskojo Turkijoje, aplinkinėse Erzerum ir Bitlis, jau antra sanvaitė nesiliauja žemės drebėjimai, kurie daug nuostolių pridirbo. Pražuvo laike tų žemės drebėjimų ir daug žmonių.

Vokietijos, viename kaimie netoli Offenbacho, 2 d. balandžio, atsibuvo vokiškų anarchistų kongresas. Bet čia juos išvaikė policija. Sugrįzo jie į Mannheimą ir policijos apsiausti, atlaikė kongresą ant lauko.

Maskoliškas ambasadorius Holandijoje prašė jau Holandijos rando užkviesti turinčius dalyvauti sandaros konferencijoj kraštus į Haagą, kad konferencija galėtų but atidaryta berzelio mėnesį.

Maskolija, dalyvauti atidarant Jamestowne parodą, išsiuntė Amerikon du dar jai likusiu mušio laivu, „Slavą“ ir „Carevičą.“

Vokiškose pietinėse Afrikos valdybose, pasidavęs vokiečiams hottentotų vadovas, Simon Copper, su savo žmonės pabėgo. Vokiečiai laukia vėl pasikėlimo hottentotų, kurie jau buvo neva nusiramę.

[Rumunijoj prisakyta suareštuoti radusius čia prie- glaudę 97 jurininkus masko- liško kariško laivo „Kniaz Potemkin“, kadangi mat jie dalyvavo sukilusių rumuniš- kų kaimiečių maištuose. Ne- zinia, ar jie bus iš Rumuni- jos išvyti, ar išduoti Maskoli- jos valdžioms.

[3 d. balandžio, ant salos St. Michael buvo žemės dre- bėjimai. Gyventojai aplei- do miestą Villa Franca ir persikėlė į laukus. Sala St. Michael priguli prie Azorų salų, šiaurinėje Afrikoj.

[Maskoliškas randas atme- tē prašymą amerikoniškai- prancužiškos kompanijos da- leisti po jurių dugnu tune- liu sujungti Alaską su Sibe- riją per Behringo jurių siau- rumą, turinčią 70 mylių plo- čio. Plianas tunelio ap- dirbtas jau keli metal atgal prancužiško inžinieriaus Le- coc'o.

[Pagarsėjęs angliškas raš- tininkas Dion Calthrop pa- garsino laikraščiuose, jog angliškos moterys ne turi su- pratimo apie svarbiausią sa- vo mieri. — jos ne moka gra- žiai rėdytiesi. Kadangi Calthrop yra estetikas ir jis nuo seniai užsiima tirinėji- mu moterių apsirėdymo, tai jo raštas labai įžeidė Angli- jos moteris, užgavo jas skau- džioj vietoj.

[Čekijos sostapilėj Pragoj pasimirė vienas iš garsiausių čekų vadovų, Eduardas Gregr. Paskutiniuose lai- kuose, pradėjus Maskolijoj žmonėms kovoti su caro val- džia, jis buvo nutilo, bet pirma jis buvo didžiausiu garbinto- ju Maskolijos ir jos rėdos, gyvė viską, ką darė Maskoli- jos valdžia. Užtai jis buvo didžiausiu priešu, vokiečių.

[Prancužai gyvenanti mie- ste Morokko, kur buvo už- mūstas D-ras Mauchamps, at- sišaukė į savo pasiuntinį su prašymu pagelbos, kadangi jiems grėsia didelis pavojus. Morokko gubernatorius siun- do tamsiai minias ant sve- timtaučius. Prancužai bijosi, kad tie siundymai neišduotų valsių, kad čia būviai ne pa- rengtų svetimtaučius skerdy- nių.

[Randas gal su duma ren- gia vėl kokią komedią, ka- dangi iš visų kraštų traukia į Peterburgą kareivius, da-ugiausiai gi kazokų ir pagar- sėjusių žiaurumu Latvijoje ir Lietuvoj dragunų.

[Už neatsistojimą paminė- jus caro vardą dumoj, likosi atimti caro dvaro urėdai du- mos atstovams: Tučkovui, Nabokovui ir kunigaikščiui Dalkorukovui, teipgi Hel- singforsio universiteto „profe- sorini Korfui užtai, kad jis, maskoliškame laikraštyje „Reč“, gynė finų tiesas.

[Del studentų vaidų su po- licija, Maskvos universitetas likosi ant vieno metų užda- rytas. Maskvos universitete buvo daugiausiai lietuvių.

[Mieste Sarapul, 16 metų gimnazijos mokininis Kuzne- cov peršovė policijos virši- ninką Fislovą. Užmušėjas likosi suareštuotas.

[Hamburge likosi išpla- tinti streikuojančių laivų iš- krovėjų atsisaukimai, ku- riuose žadama į padanges iš- mesti tuos laivus, ant kurių yra sugabenti čia angliški streiklaužiai.

[Ispanijoj svečiuojasi da- bar Anglijos karalius. Matyt Anglija nori ir Ispaniją pa- kinkyti į savo vežimą.

[Visoj Vokietijoj prasidė- jo visuotinės siuvėjų strei- kas. Streikuoja jau 10000 siuvėjų.

[Japonija Anglijos laivų dirbtuvėse dirbdina naują karišką laivą, kuris bus di- džiausiu sviete; jis turės ap- šio 21000 tonų. Jo padir- bimas kaštuos \$11250000.

[29 d. kovo, mieste Bitlis, Azijatiškoj Turkijoj, siantė žemės drebėjimai. Sugriuvo čia 300 namų. Kiek prie to pražuvo žmonių, dar neži- nia.

[Japonijoj, 7 d. balan- džio, vario kastynėse Ašio 10000 darbininkų pakėlė streiką ir sugriovė kastynių įtaisymus. Policistai ir ka- stynių urėdninkai turėjo bėgti į kalnus. Užstojus streikams, visi svarbesniejie laikraščiai atsiuntė savo re- porterius, bet streikieriai juos sumušė ir privertė grįžti atgal į Tokio.

[Paryžiuje, tarnaujanti val- gio produktų dirbtuvėse ir pardavyklose nutarė strei- kuoti.

[Angliškas Londono lai- kraštis „Daily Mirror“, pa- garsino žinią, būk maskoliš- kas caras neužligio atsisakys nuo valdymo Maskolijoj ir valdžią perduos kunigaikš- čiui Mykolai, kadangi buk caro protas teip sumenkėjo, kad jis nē mažiausių pareigų pildyti negali.

[5 d. balandžio pietinės Italijos pakrantėse siantė vėtros, laike kurių susidaužė daug laivų.

[Finlandijoj atsibuvo pa- siuntinių vietinio seimo rin- kimai. Išrinko 80 socialis- tų, 13 kaimiečių atstovų, senfinų 58, jaunfinų 25, švedų 24.

[Mieste Šuya, Maskoli- joj, sustreikavo 10000 darbi- ninkų. Jie reikalauja, kad iš kalėjimo būtų paleistas re- volucijonierius Arsenius, ku- rių policija neseniai suėmė.

[Odesoj atsibuvo rinkimai miesto rodos sanarių. Lai- mėjo čia juodašimčiai, ma- tyt, pagelbėjo jiems jenero- las Kaulbars: iš 72 miesto rodos sanarių, išrinko 67 sa- narius Lygos maskoliškos tautos?

[Petro ir Povylo tvirty- nėj, netoli Peterburgo, pasi- korė moteris ten pasodyta už dalyvavimą užpuolime ant muitinijos kasieriaus 27 d. spalio, nuo kurio revo- lucionieriai paėmė taisyk- lę 193000.

[Buvęs prezidentas Guate- males, Jose Lizandro Barril- las, parlamente likosi nudur- tas 18 metų merginos Cabre- ra.

Katras kaltas.

Nr. 11 „Lietuvos“, drg. K. Stankus, korespondencijoj iš Grand Rapids, Mich., rašė, neva varden 51 kuopos L. S. P. A., buk pono R. Gaubo korespondencija, tilpusi Nr. 9 „Lietuvos“, netelsinga, pa- rašyta su mieri užgaut drg. A. Petrati. Perstatė manę kvailių plepėsių rašytojui. Buk kuopa pavedusi jam ta- parašyti, ir buk mano kore- spondencija buvo perskaityta mitinge.

Tas ne tiesa. Su tuo teip buvo:

Man ir kitiems išėjus iš mitingo, pasiliko drg. A. Pet- tatis su 5 draugais, (laike prakalbų buvo 37), perskaitė minėtą mano korespondenci- ją. Pasilikusius 5 draugus prikalbėjo pripažinti jam tei- sybę. Daugumu balsų tapo pripažinta.

Tada Petratis surasė atsi- liepimą, padavė kuopos se- kretoriui K. Stankui, išra- šius kopiją, nusiųsti „Lietu- vos“ redakcijon. Taigi mat, centro organizatorius, vieton

organizuot, sukurstė drau- gus prieš manę išteisinimui savo ypato. Jeigu aš teip daryčiau, tai musų kuopoj vien nesutikimai būtų. Ar- diti Petratis negeriau būtų pa- darsęs, jeigu būtų perskaitęs minėtą mano korespondenci- ją prie manęs, ir jeigu joje ma- tėt kokią klaidą, reikėjo pa- reikalaut draugiškai jos at- šaukimo. Petratis to nedarė todėl, kad norėjo manę už- gaut, kadangi aš daugiausiai prieštarauju jo klaidingiems aiškinimams. Jeigu aš prieš- tarauju, tai vien geizdams labo socializmui. Paduodu čia nekurias ištraukas iš drg. Petrati prakalbų, ku- riomis aš prieštarauju:

19 d. rugpjūčio, 1906 m., užsidedant 51 kuopai L. S. P. A., drg. Petratis sakė:

„Labdaringos organizaci- jos didžiausias priešai socia- lizmo, jos su visu nereikalin- gos, nes jos išmokina žmonis tik tinginiauti, kad sergant gaut pagalbą, ir žmogžudy- stos, kad posmeritinę gaut... Kada čia sutversit kuopą L. S. P. A., galite pradėt mitin- gus su persizegnojimu ir su potestais.“

Kam tas? Juk socializmo mieris pagerint darbininkų būvį ant žemės, potestais gi reikalingi tik pagerinimui kunigų dangaus. Socialis- tams neturi vėidmainiauti. Petratis, atsakydamas ku- nigo Schrems pamokslui, pasakė: „Katalikų bažnyčios galva popiežius, kaip koks kotochilius, visus praryja, kad nē vienas netaptų socia- listu.“

Isto tiek blogo, kad ma- žai suprantanti, kurie po- piežius laiko už šventą, išgr- dę, kad socialistai vadina jį krokodiliu, persigardo ir 5 tuom laik atstojo nuo socia- listų kuopos. Atstoję, nega- lės tobulintis socializme.

Petratis, aiškindamas apie tavorų vertę, apie aukšą pa- aiškino teip:

„Auk- as, iš kurio pinigai dirbami, atiduodamas už to- kią kainą, kiek jo iškasimas — išdirbimas kaštuoja. Pa- veikslan, paimkim auksinį pinigą \$10.00: toks šmotelks auksio, išdirbtas, kaštuoja 10 dol.“

Aš, matydamas tokią klai- dą, paaiškinau susirinku- siems, kad, kaip kitų tavorų, teip ir auksio vertę kapitalis- tams padvigubina. Jeigu auk- są kašyklų savininkams reiktų atiduot už tokią tik vertę, kiek jo iškasimas kaš- tuoja, tai uždarytų kasyklas ir užsiimtų kitokių amatų, tokiu, iš kokių turėtų peln- auksas tik maž kiek vieno- kią vertę turi ant viso pasaulio.

Petratiui tas labai nepati- ko, jis manę nubarė, buk aš negaliu atsiliept prieš centro organizatoriaus aiškinimus; barė ir kiti kuopos draugai.

Sykj Petratis mitinge įne- sė, kad kiekvienas pasakytų, kokias nuomones turi apie ginčus kunigo Matulaičio su parapijonais. Aš tam pasi- priešinau, nes mes turime tik savo darbininkiškus rei- kalus apšnekėt, o ne ginčus kunigo su parapijonais. Tas ejo per balsus ir išėjo Petra- čio viršus. Taigi tada, socia- listų mitinge, buvo kalba- ma apie ginčus kunigo su parapijonais. Ar tas socia- lizmui reikalingas ir naudin- gas?

16 d. rugpjūčio, 1906 m., apie dabartinius mokslus Pe- tratis pasakė:

„Dabartiniai mokslai su- puve, socializmui įvykus, visi išnyks, išnyks ir moky- klūs, kiekvienas turės nuo mažens mokytis dirbt prie- tokio darbo, koks kam pa-

tiks. Tada nebus nē inžinie- rių, nē geologų, nē astrono- mų, nē daktarų, nē kitokių dabartinio mokslo valkatų. Tada nereiks statyt augstų budinkų, nē ilgų geležinke- lių, nē būtų plaukt per jūras duonās įšekot. Kiekvienas turės sau tinkamą stubele ir žemės sklypelį ir laimingai gyvės. Susirge, pasveiks oru kvėpuodami. Dabar Chica- go yra du gydytojai gydanti tik oru. Aš pats pas vieną gydžiausi, ir tikrai žinau, kad galima pasveikt oru kvė- puojant.“

Gera! būtų išrast, kad ir pilvas galima but prisotint „oru kvėpavimu“. Tada tai tikras socializmas būtų!

Užklausia drg. Petrati: „Ar ir sužeistieji galės pas- veikt nuo oro kvėpavimo?“ Petratis atsakė, kad sužeistų tada nebus.

Taigi mat prie socializmo nē ugnis neapdegys, ir par- puolant nepasitaikys per- mušt šonkaulis, nē kiaušas, nē koją ar ranką nulaužti!

3 d. kovo Petratis pasakė, buk blogus metus gimdo mokslas, nes su mokslo pa- gelba išranda daug mašinų visokios veislės, su kurioms daug tavorų galima pridirbt trumpame laike su mažu skaitliu darbininkų.“

Aš užtikriau, kad mokslas nėra priežastim blogų laikų, bet tai kaltė darbininkų nesu- sipratimo, kad jie duoda nau- dotis iš mokslo išradimų vien kapitalistams. Darbi- ninkams susipratus, dideliu palengvinimu bus mokslas, nes da daugiau mašinų bus išrasta palengvinimui darbo.

17 d. kovo, Petratis aprei- kė, jog jis neina prieš mok- slą. Mat užsimiršo ir nuva- žiavo atgal.

Mitinguose Petratis apsei- na ne kaip draugas organiza- torius, bet kaip caras Masko- lioj: jei kas iš draugų jam nepatinka, apie tą pradeda pasakot mytologiškai, pri- deda usus ar vuodegą, priski- ria prie kokio zvėrelio.

Petratis, užpykęs ant ma- nės ir kitų besidarbuojančių S. L. A., pasakė teip:

„Kurie priguli prie Susiv. ir rupinasi jo labu, tie ne- daug žino apie socializmą. Kada aš persiemiau socializ- mo mokslu, išstojau iš pagel- binių draugysčių ir iš to tautiško šliuptynių Susivie- nyjimo. Žmogus neprivalo rupintis, kas bus su jo negy- vu kunu, nes kam jis pareis ant kelio, arba valdžia padės jį vieton. Juk gyvuliai pats savę nelaidoja, vienok jie pa- dedami vieton. Mes nema- tom ant gatvių sunų nē ka- čių pasmirdusių...“

Padaviau čia ištraukas iš centro organizatoriaus L. S. P. A., A. Petrati prakalbų, iš kurių matyt jo nuomonės. Jeigu L. S. P. A. sutinka su tokiais nuomonėmis centro organizatoriaus, tegul manę kaltina; aš nesutinku.

R. Gaubas.

Talpiname p. Gaubo atsi- liepimą, bet drauge turime pridurti, kad pasiskundimus ant partijos viršinių reik- kia siųsti į partijos organą.

Red.

Vietinės Žinios.

— Peraitį šanvalę Chica- goj pasimirė 686 ypato, ku- riamie tai laikuijū buvo 360 vyriškių ir 326 moterys. Per visą kovo mėnesį pasimirė 3067 ypato: 1648 vyriškiai ir 1317 moterij. Per visus 8 mėnesius šių metų mirė 9104 ypato (pernai tik 7246): 5125 vyriškiai ir 3979 mote- rys. Daugiausiai mirių, nes 1860 buvo nūo plaučių užde- gimo, nuo džiovos 1014.

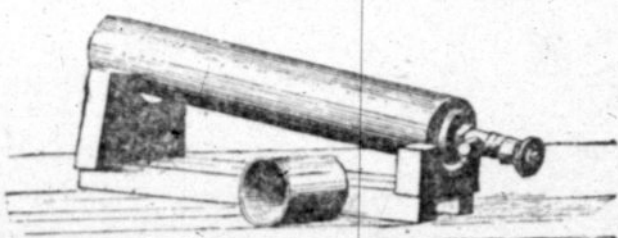
ORAS, VANDUO, ŠVIESA IR ŠILUMA.

L. KICIJOS PROFESORIAUS BLOCHMAN'O.

Tai matome, jog pavertimui gazų į skystimą yra du būdai — atšaldymas ir spaudimas. Jei- gu reikia aptu- rėti daugiau skystimo pavi- dalę gazo, tai kartu vartoja abu būdus.

Dabar fabri- kuose, dirbant skystimo pavi- dale angliarug- štį, naudojami š- tvirtų orinių pompy, o drau- ge ir šaldo gazą.

Angliarugštį laiko sky- stame pavidale, tvirtuose iš kaltos geležies cilindriuose hermetiškai iš visų pusių užda- rytuose. Norint užlaikyti skystame pavi- dale angliarugštį tokiuose cilindriuose papra- linstoj kambario temperaturoj, reikia, kad ci- linderio sienos galėtų išlaikyti spaudimą 55 atmosferų, taigi 55 syk didesnį už spaudimą mus apsiaučiančio oro, kuris teipgi turi ne mažą spaudimą: jis spaudžia ant kiekvieno ketvirtainio colio su sunkumu 16 svarų. Todėl cilindrius, kokiuose užlaiko skystame pavidale angliarugštį, gerai išbando, apsa- ugojimui nuo trukimo, dirba juos teip tvir- tus, kad galėtų išlaikyti spaudimą 250 atmo- sferų.

Cilinderis iš kaltos geležies, kuriame yra skysta angliarugštis.

Uždarymas tų cilindrių teip įtaisytas, kad galima atidaryti labai mažą skylutę, kurią, vienok, noriut, galima padidinti. Ci- linderį deda ant paramos gulskai; apatinę cilindrio dalį yra angliarugštis skystimo pavidale, o iškilusioj gazo pavidale, kuri, spaudama su didele pajiega, išstumiama sky- stąją per mažą skylutę, jeigu tik ji bus ati- daryta. Pritvirtinkime krepsinuką iš labai stangaus audimo prie dudelės, kurioj yra skylutė cilindrio ir atidarykime tą skylutę. Skystoji angliarugštis, čirkšdama, pradės te- kėti į krepsinuką ir greitai jį pripildys, jis iš- sipis ir sukietės, kaipi kad jame šantis skystimas sušaltų. Uždengime skylutę ci- linderio ir atidarykime krepsinuką. Pama- tysime visai netikėtą apsišėikimą: iš jo iš- puola baltą kaip sniegą medegą. Skystimo pavidale buvusi angliarugštis sukietėjo. Kaip tą išaiskinti? Išaiskinti tą galime se- kanciai.

Skystoji angliarugštis, prie paprasto oro spaudimo, taigi prie spaudimo vienos atmo- sferos, verda prie — 80° C.; prie spaudimo 10 atmosferų, taigi prie dešimtj kartų dides- nio, prie — 40° C.; prie spaudimo 20 atmo- sferų — prie — 20° C.; prie 30 atmosferų — prie — 4° C.; prie 40 atmosferų — prie — 5° C.; prie 50 atmosferų — prie + 13° C.; prie 60 atmosferų — prie + 20° C.

Jeigu skystoji angliarugštis, kurios tem- peratura cilindrių tokia kaip kambarij, taigi apie + 17° C., išsispaudžia iš skylutės, ji lauke ateiranda po paprastu oro spaudi- mu, taigi po spaudimu vienos atmosferos, tai ji umai užverda. Skirtumas temperatu- ros — 80 + 17 = 97° gimdo smarkų virima- prie to ji perima šilumą iš oro ir dar iš ne- verdančios, skystos angliarugšties, kuri, dėl didelio ir umo atšalimo, visai sušala, pavir- sta į kietą kuną, teip kaip vanduo į ledą ar sniegą.

Sustingusią angliarugštį galima, teip kaip sniegą, sudėti į koki nors indą, paveik- slan į blūdą. Ji ant oro netirpsta, bet iš- garuoja, kadangi virimo temperatūra prie spaudimo vienos atmosferos truputį žemesnė už temperatūrą tirpimo; bet išgaruoja ji ne su sykiu, kadangi reikalinga jos išgaravimui temperatūra ateina teipgi ne su sykiu, bet išpalengvo. Todėl blūdus, į kurių supilame kietame pavidale angliarugštį, po kokiam laikui bus suvisu sausas, angliarugštis iš jo išnyks.

Sukalimas angliarugšties. Sukalta angliarugštis skysta vandenyj.

Nepaisant didelio šalčio, galima paimti r rankas šmotelį kietos angliarugšties, žino- ma, atsargiai. Pajūzime tik mažą skaudėji- mą, todėl, kad terp rankos odos ir kieto ang- liarugšties šmotelio tuojuos darosi gazai, o gazai sunkiai perleidžia šilumą, taigi ir jos stokuma, arba šaltį. Bet jeigu suspausti kietos angliarugšties šmotelį, arba jį sutrin- ti terp pirštų, tai apturėtume tokias jau žaizdas kaip ir nuo apdegimo.

Nestangią baltą masą galima sušalti į jaliu, padaryti daug stangesnį ir tai tiek, kad ji skystų vandenyj. Paimkime ma- dinę kaladaitę viduryj pergręžtą; į tą skylę įdėkime kietame pavidale angliarugštį. Pa- imkime medinį virbalą, b teipanti į tą skylę. Mušdami kujanliu virbalą, supa- sime angliarugštį į kietą cilindrį, ku- rima pliaustyti puiklu, tašyti kirvin. skime šmotelį į vandenį ir pamatysime, jis skęsta, nusileidžia ant dugno ir pa- tuojuas iš vandens pradeda kilti gazo buleliai.

Su kietą angliarugščia galima pavi- dalelį šaltį. Tą ypač galima patemyti su- šus ją su metalais, kurie lengvai perlei- diu šilumą. Jeigu sumaisyti truputį kietos angliarugšties su gyvuoju sidabru ir pridėti truputį ethero, kuris užsala tik prie tem- peratūros 129° C. žemiau 0°, taigi prie tem- peratūros 129° C. šalčio, tai gyvasis si- dabru sušala, jo kietą šmotelį galima pa- ti r rankas. Gyvasis sidabras sušala temperatūros — 40° C.

Technikoj skystame pavidale ang- liarugštį pradėjo vartoti nuo neseniai; pa- vėinėja ją, taigi dirba pramonei vos nuo- metų. Dabar kasmetas dirbtuvės siun- diu visus kraštus milijonus cilindrių; da- ugia- siai jų vartoja dirbtuvės, kur reikalingi šaldančios mašinos, teipgi pasotinimui ang- liarugštiniu gazu alaus, dėl kurio alus nes- sistelbia bakose, putoja iki paskutiniam š- sui. Mėginimui paimkime alaus butelį, kamštį įleiskime stiklinę dudelę iki dugno, kuria alus teka į stiklą; į kitą kamščio š- lutę įleiskime kitą sulenką dudelę, kuri- kitas galas telpa iš kieto stiklo stiklinai su angliarugščia kietame pavidale; šita de- delė alaus stiklinę įeina tik iki alaus pavir- šiu. Kietą angliarugštį, pasidarui su skystos, stiklinę greitai persikeičia į gam- spaudimas jos alaus stiklinę didina ir pa- tai alus, putodamas, dudelę kyla į stiklą. Norint pridėti angliarugštį į alaus bak- sietoj stiklinaitės su angliarugščia, vartoj- tiesiog cilindrius su skysta angliarugščia prirengia ir reguliatorius, reguliuojan- diu spaudimą angliarugšties.

Atskirimas angliadario iš angliarugšties kalij.

Peržiūrėkime chemiškas ypatybes ang- liarugšties. Angliarugštis ne chemiškas ele- mentas, kaip oxygenas arba hydrogenas, azotas, bet ji yra chemišku susijungimu. Jos sudėjimą galima iširti sekanciu būdu. Kaip jau žinome, metalas kalijus, susidur- su vandeniu, iš jo paima oxygeną, su ku- riuom susijungia ir paliausuoja į vandeni- hydrogeną. Kalijus chemiškai labai enep- skai veikia. Jeigu paimti retortą, kurią yra truputis metalinio kaliaus ir perlei- per ją angliarugštį, tai nebus dar nē jokia chemiškos veikmės. Bet jeigu pasiūdyti pa- pustąj retortos dalį, tai kalijus įkais, re- tora ir nuo jos nuvesta dudelė tuojuas prie- pildys baltais dumais, kurių dalis išeis py- šakin, skylute. Atsaldę, mes patėmijame- mią permainą. Metalas išnyks, o jo vieto- atsiras juodos parvos kunas, o šalia jo balt- masa. Jeigu dabar tą, kas yra retortoj, me- suvėsim su vandeniu, tai baltoji masa jam- sutirps ir vanduo įgaus ypatybes parvū- melynai raudonąją lakmusinę popierą; tą pa-

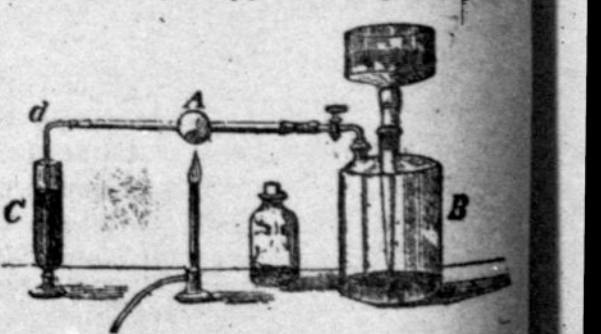
Ištraukimas produktų veikmės angliarugšties ir kaliaus ant vandens.

tį mes patėmijame ir veikiant kalijui su vandeniu. Bet ne visa apturėta medegą se- tirpsta vandenyj: jame dar plaukinėja ki- tos, juodos kaip suodžiai, dalelės. Paimk- me jas ant popierinio filtro. Tos juodos da- lelės yra angliadarys. Taigi aišku, ka- angliarugštį, beparviame, nematome ge- ze, perėjus jam ties kalijų, atsirado kietas angliadarys.

Pasidarymas angliarugšties iš angliadario ir oxygeno.

Veikiant ant vandens, kalijus jungia- su oxygenu. Kadangi apturėta prie to me- dega panaši medegai apturėta iš kaliaus perleidžiant angliarugštį, tai mes spėdami- me, kad abidvi medegos yra tas pats, ta- gi kad kalijus teipjau jungiasi su oxygenu vandeniu, kaip ir su oxygenu angliarugš- ti. Darodumui to, taigi kad angliarugštis iš- kro susideda iš angliadario ir oxygeno, at- likime sekantį mėginimą.

Paimkime truputį chemiškai tyrų ang- lių arba angliadario ir įpilkime į išputin- dudelės A ir perleiskime oxygeną esant re- tortoj B. Stiklę C yra kalkių vanduo, o stiklą įeina alkanė dudelė D. Atidarykime krana ir pradėkime šildyti angliadary esan- tį dudelės išputoj dalyj A. Angliadarys įkai-

Besidarymas angliarugšties iš angliadario ir oxygeno.

ir grūdės ir prašalinus nuo liepsnos ir pa- to jo daugumas gana greitai mažinasi; ki- kių vanduo susidursčia ir drumėsia; la- biau ir labiau ir galų gale angliadarys nyksta.

(Toliaus bus.)

